

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 62 – Τεῦχος 1

Ἰανουάριος 2013

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Εκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: Ἀρχιμ. Νικόδημος Σκρέττας, Ἀρχιμ. Σωτήριος Κοσμόπουλος, Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κόκλας, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γκουρβέλος, Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου, Καθηγ. Κων/νος Κορναράκης – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαίος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ἄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: «Πρόσφορο», Χρ. Γαρουφαλῆς.

Τό Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 62

Ίανουάριος 2013

Τεύχος 1

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Εισοδικόν	3
ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΧΑΡΑΚΗ	
Ή ιερατική σχέση ανθρώπου και φυσικοῦ περιβάλλοντος (α΄)	4
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Ποιά εἶναι ἡ θεολογική σπουδαιότητα τῶν παραβολῶν;	7
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ	
Ή ἔννοια τῆς Ἀναφορᾶς στή Θεία Λειτουργία	8
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Ὁ Θεός Πατήρ	11
ΑΡΧΙΜ. ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΓΛΑΡΟΥΔΗ	
Κυριακή ΙΕ΄ Ματθαίου	13
ΠΡΩΤ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ	
Οἱ περί τοῦ Θεοῦ πλάνες τῶν Μορμόνων	16
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΠΑΝΩΤΗ	
Ή ἱστορική ἐξέλιξη τῶν ἀμφίων (α΄)	18
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ	
Ἀγιασμένες Μορφές στά νησιά τῶν Βορείων Σποράδων (α΄)	21
ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ	
Ὁ ἅγιος Ζαχαρίας ἀπό τήν Ἄρτα	23
Ἐπικοινωνία	25
Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου	26
Βιβλιοπαρουσίαση	27
Μηνολόγιο	29
Ἐφημεριακά	32

«Ὁ Ἰανουάριος εἶναι γεμάτος ἀπό μνήμες ἀγίων πού ἀποτελοῦν πραγματικά φῶτα στό σύγχρονο κόσμο. Τό πῶς βέβαια ἔχουν ἀνατραπεί τά πράγματα, καί ἡ Ἐκκλησία ἀπό κατεξοχήν χῶρος τῆς χάριτος καί τοῦ φωτός παρουσιάζεται συχνά ὡς φορέας σκοταδιστικῶν ἀντιλήψεων, εἶναι μεγάλο θέμα πού δέν μπορεῖ νά ἀναλυθεῖ στήν παροῦσα συνάφεια. Ὑπάρχουν ἱστορικές εὐθύνες γι' αὐτό, ἀλλά σέ κάθε περίπτωση ὅποιος θέλει προσωπικά νά μεταλάβει τοῦ θείου φωτισμοῦ, μπορεῖ νά ἀναδείξει τά χαρίσματα τοῦ βαπτίσματός του διά τῆς μετανοίας στήν Ἐκκλησία».

(Πρωτ. Βασ. Ἰ. Καλλιακμάνη:
Μαθητεύοντας στό Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς.
Ἰ. Μ. Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως,
Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 106-107).

Σεβαστοί πατέρες, καλή χρονιά.

Στό πρώτο τεύχος τοῦ 2013 φιλοξενοῦμε στό Προσόμοια τό ἄρθρο τοῦ θεολόγου κ. Χρήστου Ζαχαράκη, μέ τίτλο «Ἡ ἱερατική σχέση ἀνθρώπου καί φυσικοῦ περιβάλλοντος», ὅπου μεταξὺ ἄλλων σημειώνει ὅτι «ὁ μόνος πού διαθέτει τήν χαριστική καί μοναδική εὐλογία –ἀκόμη καί ἀπό τούς ἀγγέλους– νά ὀδηγήσει τήν κτίση σέ αἰώνια κοινωνία καί σχέση μέ τόν θεό εἶναι ὁ ἀνθρωπος, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἀνθρωπος ἦταν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὀδήγησε τήν κτίση στή φθορά καί στόν θάνατο». Στή στήλη *Τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;* ὁ π. Κωνσταντῖνος Παπαθανασίου ἀπαντᾷ στό ἐρώτημα: «Ἡ χρήση τῶν παραβολῶν μπερδεύει τούς ἀνθρώπους;», ὁ κ. Παναγιώτης Σκαλτσῆς ἐρμηνεύει τό ζήτημα «Ἡ ἔννοια τῆς ἀναφορᾶς στή Θεία Λειτουργία» στή στήλη *Πρός Ἐκκλησιασμόν καί ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου* συνεχίζει τήν ἀνάλυση βασικῶν θεμάτων τῆς κατήχησης ἀναλύοντας τό θέμα «Ὁ Θεός Πατήρ» στή στήλη *Πρός Κατήχησιν*.

Στή *Διακονία τοῦ Λόγου* ἔχομε ἀλλαγὴ συγγραφέα. Τόν π. Νικόδημο Εὐσταθίου, τόν ὁποῖο εὐχαριστοῦμε θερμῶς γιά τήν ἀπρόσκοπτη συνεργασία, διαδέχεται ὁ Ἄρχιμ. π. Κυπριανός Γλαροῦδης, Γραμματεὺς τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων. Στό τεύχος αὐτό ἐρμηνεύει τήν περικοπὴ τῆς Κυριακῆς IB' Λουκᾶ. Ὁ π. Βασίλειος Γεωργόπουλος στή στήλη *Πρός Διάκρισιν* ἐπιχειρεῖ συνοπτικὴ παρουσίαση τοῦ θέματος «Οἱ περὶ τοῦ Θεοῦ πλάνες τῶν Μορμόνων» καί στή στήλη *Παράδοση καί Συνέχεια* φιλοξενοῦμε τό ἀ' μέρος ἀπὸ τήν εἰσήγηση τοῦ κ. Ἀριστείδη Πανώτη στήν Ἡμερίδα «Τά ἱερά ἄμφια καί ἡ ἐξωτερικὴ περιβολὴ τοῦ Ὁρθοδόξου Κλήρου» γιά τήν «Ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῶν ἀμφίων».

Στίς ἐπόμενες σελίδες θά συναντήσετε «Ἁγιασμένες μορφές στό νησιὰ τῶν Βορείων Σποράδων», τίς ὁποῖες παρουσιάζει ὁ π. Κωνσταντῖνος στίς *Ἐφημεριακές Ἰχνηλασίες* καί τό *Συναξάριον* τοῦ «Νεομάρτυρος Ἁγίου Ζαχαρία ἀπὸ τὴν Ἄρτα», ἐπιμελήθηκε ὁ κ. Ν. Κ. Δρατσέλλας. Καταγραφὴ παλαιῶν ἐθίμων κάνει μέ τήν ἐπιστολὴ του στή σελίδα *Ἐπικοινωνία* ὁ π. Κωνσταντῖνος Κώστας καί ὁ κ. Σταῦρος Τερζῆς μᾶς ἀπαριθμεῖ τίτλους πολλῶν νέων βιβλίων στή *Βιβλιοθήκη τοῦ Ἐφημερίου*. Στή *Βιβλιοπαρουσίαση* νέα βιβλία καί πολλές εἰδήσεις στό *Μηνολόγιο*, πού ἐπιμελεῖται καί παρουσιάζει ἡ κ. Λίτσα Ι. Χατζηφώτη καί στό *Ἐφημεριακά* ὀδηγίες γιά τά θέματα τοῦ «ἐφ' ἅπαξ» πού σᾶς ἐνδιαφέρουν.

Ἀλέξανδρος Κασιάρας,

Διευθυντῆς Σύνταξης

Ἡ ἱερατική σχέση ἀνθρώπου καί φυσικοῦ περιβάλλοντος (α')

Χρήστου Ζαχαράκη,
Θεολόγου ἐκπαιδευτικοῦ
στό Ἐκκλησιαστικό Λύκειο Λαμίας

Ὅτι ὄψομαι τοὺς οὐρανοὺς, ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας, ἃ σύ ἐθεμελίωσας· τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν»¹; Ὅταν παρατηρῶ στοὺς οὐρανοὺς τὰ καλαίσθητα δημιουργήματα, πού προῆλθαν ἀπὸ τὰ δικά Σου χέρια, δηλαδή τὴ σελήνη καὶ τοὺς ἀστέρες, πού Σύ στερέωσες στό χάος, ἀναρωτιέμαι: Ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν ἐνθυμεῖσαι Θεέ μου; Ποιὰ ἀξία ἔχει ὁ ἀπόγονος αὐτοῦ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, δηλαδή τοῦ Ἀδάμ, ὥστε Σύ νὰ τόν (ἐπι)σκέπτεσαι μὲ τόση συγκατάβαση καὶ ἀγάπη; Τό ἐρώτημα τοῦ Προφήτη Δαβίδ ἐμπεριέχει ἅψ' ἑνὸς μὲν τὴν τραγικότητα τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος δείχνει νὰ εἶναι κάτι «μικρό» καὶ «ἀσήμαντο» γιὰ τὸν Θεό, ἀψ' ἑτέρου δὲ ἀναδεικνύει τὴ σπουδαιότητα καὶ τὴ σημασία τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, ἀφοῦ ὁ Θεὸς θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπο ὡς κάτι σπουδαῖο καὶ σημαντικό, γιὰ νὰ (συγ)καταβαίνει μὲ τόση ἀγαθότητα καὶ φιλάνθρωπία πρὸς αὐτόν. Τί χρειάζεται λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος σ' ἕναν τέτοιο κόσμο, πού δημιουργήθηκε μὲ τόση φροντίδα καὶ τελειότητα, ὅπως ἄλλωστε μᾶς διαβεβαιώνει καὶ ὁ βιβλικὸς συγγραφέας στὴν περιγραφή τῆς ἑξαήμερου δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου²;

Ἡ ἀπάντηση στό παραπάνω ἐρώτημα, περιπλέκεται ἴσως ἀκόμα περισσότερο, ἂν παραθέσουμε καὶ τοὺς ἐπόμενους στίχους τοῦ συγκεκριμένου Ψαλμοῦ: «ἤλάττωσας αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, πρόβατα, καὶ βόας πάσας, ἔτι δὲ καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου, τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, τὰ διαπορευόμενα τριβους θαλασσῶν. Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς θαυμαστόν τό ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ»³! Τὸν δημιουργήσες μὲ τόση σοφία καὶ ὁμορφιά συνεχίζει ὁ Ψαλμωδός, ὥστε νὰ διαφέρει ἐλάχιστα ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους –τό ἐβραϊκὸ κείμενο ἔχει τὴ λέξη Elohim=Θεός⁴– καὶ τὸν κατέστησες βασιλιά, δηλαδή, κυρίαρχο ὅλων τῶν δημιουργημάτων Σου. Ὅλα, δηλαδή, τὰ κτιστὰ δημιουργήματα βρίσκονται ὑπὸ τὴ δικὴ Του ἐπιστασία καὶ φροντίδα. Καὶ σύ ἄνθρωπε, τό ἔσχατο καὶ τελειότερο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, ποιὰ εἶναι ἡ εὐθύνη καὶ ἡ ἀποστολή σου ἔναντι τῶν ὑπολοίπων δημιουργημάτων, ἀναρωτιέται ὁ Δαβίδ; Γιατί εἶναι ἀπαραίτητη, λοιπὸν, ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν «καλὰ λίαν» δημιουργία τοῦ Θεοῦ; Ἄν, παρόλα αὐτὰ, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ παρουσία του, μὲ ποιὸ τρόπο ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἀνταποκριθεῖ καλύτερα σ' αὐτὴ τὴν ἀποστολή του; Ἄλλωστε, αὐτὴν τὴν ἀποστολή του διαρκῶς ὑπενθυμίζουν στὸν ἄνθρωπο οἱ

Προφήτες, οί Δίκαιοι και οί Κριτές στήν Π. Διαθήκη, αλλά κυρίως και κατεξοχήν ό ίδιος ό σαρκωθείς Θεός Λόγος μέ τήν ένανθρώπησή του.

Ή απάντηση στό κρίσιμο αυτό έρώτημα δέν μπορεί παρά νά στηρίζεται στή βιβλική και πατερική Παράδοση τής χριστιανικής Έκκλησίας. Ό άνθρωπος, όπως μάς διαβεβαιώνει ό βιβλικός συγγραφέας, προήλθε από τόν Θεό, όχι όπως όλα τά άλλα δημιουργήματα, αλλά «κατ' εικόνα ήμετέραν και καθ' όμοίωσιν» Θεού⁵. Κατά τόν ίδιο τρόπο οί Πατέρες τής Έκκλησίας αναφέρονται σ' αυτή τήν αύξημένη ευθύνη και άποστολή του ανθρώπου έναντι τής υπόλοιπης δημιουργίας. Ειδικότερα, ό άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς τονίζει ότι, μέ τή δύναμη του Άγίου Πνεύματος, ό άνθρωπος μπορεί νά γίνει όπως ένας άγγελος του Θεού στή γή, προσάγοντας μέσω του έαυτου του στον Θεό όλόκληρη τήν κτίση, «ώστε και ή κατάσταση τής εικόνας νά είναι άκριβής»⁶. Ό άνθρωπος μετέχοντας σ' ένα κόσμο, ό όποιος δημιουργήθηκε «έκ του μηδενός», δηλαδή, από τήν άπόλυτη άνυπαρξία, όπως μάς διαβεβαιώνει ό βιβλικός συντάκτης και ό όποιος κόσμος κινδυνεύει νά επιστρέψει ξανά στήν προηγούμενη κατάσταση, αναλαμβάνει νά οδηγήσει όλόκληρη τήν υλική δημιουργία σέ κοινωνία και σχέση μέ τίς άκτιστες ενέργειες του Τριαδικού Θεού. Και αυτό συμβαίνει, γιατί ή υλική δημιουργία δέν διαθέτει από μόνη της καμία έμφυτη ή έπέισακτη δύναμη για νά υπερβεί τά συγκεκριμένα όριά της και νά φτάσει στήν αιώνια επιβίωση και στή σωτηρία. Ή υπέρβαση των όρίων τής κτίσης, ή όποία είναι προϋπόθεση τής σωτηρίας της, άπαιτεί από μέρους τής δημιουργίας μία ροπή προς τήν άπόλυτη έλευθερία⁷. Ό μόνος, ό όποιος διαθέτει αυτή τήν χαριστική και μοναδική ευλογία –άκόμη και από τους άγγέλους– για νά οδηγήσει τήν κτίση σέ αιώνια κοινωνία και σχέση μέ τόν Θεό είναι ό άνθρωπος, όπως άκριβώς ό άνθρωπος ήταν εκείνος, ό όποιος όδήγησε τήν κτίση στή φθορά και στό θάνατο.

Ό άνθρωπος διαθέτει αυτή τή ροπή προς τήν άπόλυτη έλευθερία⁸ –τό κατεξοχήν γνώρισμα του «κατ' εικόνα»–, τό όποιο τόν αναδεικνύει, άλλωστε, ιερέα τής δημιουργίας⁹. Μέ αυτόν τόν τρόπο γίνεται ή έλπίδα και ή «άποκαταδοχία»¹⁰, δηλαδή, ή ένθερμη προσδοκία τής κτίσης για άπελευθέρωση από τά δεσμά τής φθαρτότητας και του θανάτου. Ό άνθρωπος, ό όποιος μετέχει ταυτόχρονα στον υλικό και στον πνευματικό κόσμο, είναι μικρόκοσμος και ως μικρόκοσμος μπορεί νά ενεργεί ως γεφυροποιός ανάμεσα στον κτιστό κόσμο και στον άκτιστο Θεό. «Ό άνθρωπος τίνυν μικρόκοσμος έστιν· έχει γάρ και ψυχήν και σώμα, και μέσον έστηκε νου και ύλης· σύνδεσμος γάρ έστιν όρατης και άοράτου, ήτοι αισθητικής τε και νοητής κτίσεως»¹¹. Ό άνθρωπος, λοιπόν, έχει τή δυνατότητα, άφ' ενός μέν νά αναφέρει ευχαριστικά και δοξολογικά τόν κόσμο στό Θεό, ό όποιος, άλλωστε, δέν του άνήκει και δέν είναι δικός του για νά τόν χρησιμοποιεί άποκλειστικά και μόνο για τήν αυτοϊκανοποίησή του και τήν ευχαρίστησή του, άφ' έτέρου δέ νά τόν ανασχηματίζει, δηλαδή, νά τόν μεταμορφώνει σέ πραγματικό «κόσμο», δηλαδή, σέ κόσμημα και στολίδι του Τριαδικού Θεού. «Έτσι τό ρόλο του γεφυροποιου στή Δημιουργία δέν τόν αναλαμβάνουν ούτε οί άγγελοι ούτε οί ψυχές, αλλά τά Πρόσωπα: οί Άνθρωποι ως Πρόσωπα, ως προσωπικές –δηλαδή μοναδικές, ανεπανάληπτες και αναντικατάστατες– ψυχοσωματικές όντότητες»¹².

1. Βλ. Ψ. 8,4-5.
2. Βλ. Γεν. 1,1-2,4^α.
3. Βλ. Ψ. 8,6-10.
4. Βλ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Ι., *Ἡ Παλαιά Διαθήκη Κατά τούς Ο΄*, τ. 24, *Οἱ Ψάλμοι*, ἔκδ. Ὁρθ. Χριστ. Ἀδελφ. Λυδία, Θεσσαλονίκη 1986⁴, σ. 55.
5. Βλ. Γεν. 1,26.
6. Βλ. ΓΡ. ΠΑΛΑΜΑΣ, *Ἀντιρρητικός*, 7,36, *ΕΠΕ*, σ. 550.
7. Βλ. ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ Ι., *Ἡ κτίση ὡς Εὐχαριστία*, Ἀθήνα 1998², σσ. 110-111.
8. Βλ. στό ἴδιο, σ. 111. Πρβλ. ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ Χ., *Ἀλφαβητάρι τῆς πίστεως*, Ἀθήνα 2002¹³, σσ. 77-78, «Ἡ ἔνταξι τῆς φύσης τοῦ κτιστοῦ στή ζωή τοῦ ἀκτίστου δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀποτελεσμα ἀναγκαιότητας, ἀλλά γεγονός ἐλευθερίας. Καί ἡ μόνη κτιστή ὑπαρξή πού μπορεῖ νά πραγματοποιήσῃ τή ζωή ὡς ἐλευθερία, εἶναι ὁ ἄνθρωπος. (...) Ἡ ἀνθρώπινη ἐλευθερία παρεμβάλλεται στή φύση τοῦ κτιστοῦ σάν ρωγμὴ δυνατότητας ἀνάμεσα στό δεδομένο καί στό σκοπούμενο, ἀνάμεσα στήν ὑπαρξή καί στό τέλος τῆς ὑπαρξῆς».
9. Βλ. ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ Ι., «Τό βιβλίό τῆς Ἀποκαλύψεως καί τό φυσικό περιβάλλον», σέ *Ἀποκάλυψη καί Περιβάλλον*, 95-1995 μ.Χ., Ἐπιμ.: Sarah Hobson, Jane Lubchenco, (Μτφρ. Ρένα Καρακατσάνη), Φεβρουάριος 1997, σσ. 31-35, ἐδῶ σσ. 34-35. Ἡ ἔκφραση αὐτή χρησιμοποιήθηκε ἀπό τόν π. Ἰωάννη Ζηζιούλα, στά πλαίσια τῆς Διεθνoῦς Διάσκεψης γιά τό Περιβάλλον πού πραγματοποιήθηκε στήν Πάτμο τό 1995, μέ τήν εὐκαιρία τῶν 900 χρόνων ἀπό τήν ἴδρυση τῆς Ἱεραῶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, συγγραφέα τῆς Ἀποκάλυψης: «Χρειάζεται ἕναν ἱερέα, κάποιον πού θά τόν ἐπανενοῦσε ἐλεύθερα καί θά τόν ἀποδώσει ξανά στό Δημιουργό του. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἱερέας τῆς δημιουργίας, ἐκεῖνος πού καλεῖται νά συμπεριφερθεῖ στόν κόσμο ὄχι μόνο μέ σεβασμό ἀλλά καί μέ δημιουργικότητα, ἔτσι ὥστε τά μέρη του νά ἀποτελέσουν ἕνα ὅλον καί αὐτό τό ὅλον νά ὑπερβεῖ τά ὅρια του ἐρχόμενο σέ σχέση μέ τό Θεό». Πρβλ. ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ Χ., *Ἀλφαβητάρι τῆς πίστεως*, ὁ.π., σ. 78, «Μέ τή γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ ἱερέας

τῆς σύνολης δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, αὐτός πού ἔχει τή δυνατότητα νά ἀναφέρει καί προσαγάγει στό Θεό τήν κτιστή φύση, νά ἐνθρονίσῃ στό θρόνο τῆς Θεότητος τήν “πλήρον” τοῦ κόσμου». Πρβλ. ἐπίσης, ECONOMOU B. H., «An orthodox view of the ecological crisis», *Θεολογία* 61 (1990), σσ. 615-616, «God communicates through His creation with man, teaching him His existence and dominion over creation. But, only Man possesses, through his special creation, the ability to seek his Creator and to articulate by worship and actions his respect for the Creator».

10. Πρβλ. Ρωμ. 8,20, «ἡ γάρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως τήν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γάρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα, ἀλλά διά τόν ὑποτάξαντα, ἐπ’ ἐλπίδι ὅτι καί αὐτή ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τήν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ».

11. Βλ. Ι. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ, *Περί τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων* 15, PG 95,144B. Πρβλ. ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ Ι., *Ἡ κτίση ὡς Εὐχαριστία*, ὁ.π., σ. 111, Ὁ Ἰωάννης Ζηζιούλας κάνει μία καίρια ἐπισήμανση στό σημεῖο αὐτό, ἡ ὁποία συνδέεται μέ τό πρόσωπο τοῦ Δαρβίνου καί τίς ὑποτιθέμενες «κατηγορίες» του ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ, τίς ὁποῖες ἀκριτα καί ἐπιπόλαια πολλές φορές ἀναπαράγουν ἐκκλησιαστικοί καί θεολογικοί κύκλοι, χωρίς νά ἔχουν μελετήσει καί ἐντρυφήσει βαθύτερα στίς συγκεκριμένες θέσεις του. Λέγει χαρακτηριστικά: «Τό γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπίσης ζῶον, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Δαρβίνος, χωρίς καθόλου αὐτό νά εἶναι ὕβρις γιά τό ἀνθρώπινο γένος, ἀποτελεῖ –σέ πείσμα ἴσως τῶν προθέσεων τοῦ Δαρβίνου– τόν *sine qua non* ὄρο γιά τήν ἐνδοξή ἀποστολή του στήν κτίση».

12. Βλ. ΑΓΟΡΑΣ Κ., «Περί Κόσμου, Ἀνθρώπου καί Ἱστορίας», σέ ΑΓΟΡΑΣ Κ. - ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ ΣΤ. - ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ν. - ΦΩΤΙΟΥ ΣΤ., *Πίστη καί Βίωμα τῆς Ὁρθοδοξίας. Τόμος Α΄: Δόγμα, Πνευματικότητα καί Ἥθος τῆς Ὁρθοδοξίας*, (Ε.Α.Π., Σχολή Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν, Σπουδές στήν Ὁρθόδοξη Θεολογία), Πάτρα 2002, σ. 123.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

36. Ἡ χρήση τῶν παραβολῶν δέν μπερδεύει τοὺς ἀνθρώπους;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἰ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἰ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΕΥΛΟΓΟ εἶναι τὸ ἐρώτημα ἂν ὁ δομικός τρόπος διδασκαλίας τοῦ Κυρίου μέ τις παραβολές προκαλεῖ τὴ σύγχυση καὶ τὸ μπερδεμα τῶν ἀνθρώπων. Ἐξ ἀρχῆς ἔχουμε τονίσει ὅτι οἱ παραβολές δέν σκοπεύουν νά μπερδέψουν, ἀλλά νά προξενήσουν τὴν πνευματικὴ διέγερση τῶν ἀκροατῶν, ἢ νά τοὺς ὀδηγήσουν στὴ σκέψη καὶ τὸν στοχασμό γιὰ τὸν βολικὸ καὶ τακτοποιημένο κόσμο πού θεωροῦν ὅτι γνωρίζουν.

Ἡ ἀκρόαση μιᾶς παραβολῆς μπορεῖ νά σημαίνει ἐνδεχομένως ὅτι: «γνωρίζω τί ἐννοεῖ μέ αὐτό, ἀλλά δέν μοῦ ἀρέσει». Ὅπως ἔχει ὀρθῶς διαπιστωθεῖ, οἱ παραβολές συνιστοῦν διηγήσεις πού ἀπαιτοῦν τὴ συμμετοχὴ τοῦ ἀκροατῆ στὴν ἱστορία αὐτή. Δέν μᾶς πληροφοροῦν μόνο γιὰ ὄψεις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλά σκιαγραφοῦν τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Οἱ παραβολές εἶναι ἡ πραγματικότητα τῆς βασιλείας. Αὐτό συμβαίνει καθὼς ὁ Ἰησοῦς μιλάει γιὰ τὸ συνηθισμένο, γιὰ τὴ ζωντανὴ ἐμπειρία τῶν συγχρόνων του: γιὰ τὴ γυναίκα πού ζυμώνει τὸ φωμί, τὸν σποριά πού σπέρνει τὸ σπόρο του, τὸν διαβάτη πού πέφτει στὰ χέρια ληστῶν, τὸν νέο πού φεύγει γιὰ πολιτεῖες ἀλαργινές, οἱ ἐργάτες πού δουλεύουν κ.ἄ.

Ἀκόμη κι ὅταν οἱ ἱστορίες τείνουν πρὸς τὴν ὑπερβολή, τὸ γνωστὸ γίνεται ἄγνωστο, τὸ συνηθισμένο ἀσυνήθιστο. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα τῆς ἐγκαινιολογίας καὶ λειτουργούσας στὴν ἱστορία βασιλείας τοῦ Θεοῦ, πού ἀπευθύνεται σὲ ὅσους ἔχουν μάτια γιὰ νά βλέπουν κι αὐτιά γιὰ νά ἀκοῦν

(Μκ. 4.9.23). Μέ ἄλλα λόγια, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖ, στὸ μέσο τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς (Λκ. 17.21). Ὅχι σὲ κάποιους ἄλλους κόσμους πού θά ἀποξένωναν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ ζωντανὴ ἐμπειρία τοῦ ἐδῶ καὶ τώρα. Οἱ παραβολές ἀποβλέπουν στὸ πραγματικὸ κι ὄχι στὸ φαντασιῶδες, ὄχι –κατὰ τὸν P. Brown– σὲ ἕναν «ὑπερφυσικὸ σνομπισμό».

Γιὰ νά δοῦμε παραστατικά ὅτι ἡ χρήση τῶν παραβολῶν δέν μπερδεύει τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς δέν ἀποτελεῖ συστηματικὴ συνθετικὴ ὁμιλία, φέρουμε ὡς παράδειγμα τὴν πασίγνωστη παραβολὴ «τοῦ ἀσώτου υἱοῦ» (Λκ. 15.11-32). Κατὰ λογικὸ καὶ θεμιτὸ τρόπο μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ ὡς ἀλληγορία, τῆς ὁποίας τὰ κλειδιά βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν παραβολή. Σὲ μιὰ τέτοια προοπτικὴ ἀπαιτεῖ ἀπὸ ἐμᾶς ἤδη νά γνωρίζουμε ὅτι ὁ πατέρας εἶναι Θεός, ὁ νεότερος γιὸς εἶναι ὁ μεταννημένος Ἰσραήλ, καὶ ὁ πρεσβύτερος γιὸς εἶναι ὁ ἀμεταννητός Ἰσραήλ.

Ἄν δοῦμε τὴν ἴδια παραβολὴ μέ βάση τοὺς δικούς της ὅρους ὡς μιὰ ἱστορία γύρω ἀπὸ τὰ ὅρια καὶ τίς δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης συμπεριφορᾶς, τότε –ὅπως ἔχει ἐπισημανθεῖ– ἀποτελεῖ μιὰ ἀπλή ἱστορία γιὰ τὸ πῶς πατέρες μεταχειρίζονται τοὺς γιούς τους καὶ πῶς οἱ γιοὶ τοὺς πατέρες τους, καθὼς ἐπίσης πῶς τὰ ἀδελφία συμπεριφέρονται τὸ ἕνα στὸ ἄλλο. Γενικά, μέ τὴν παραβολικὴ διδασκαλία ἀναζητᾶ ὁ Ἰησοῦς τὴ μεταμόρφωση τῶν ἀνθρώπων σχέσεων σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωνίας.

Ἡ ἔννοια τῆς Ἀναφορᾶς στή Θεία Λειτουργία

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἀναπλ. Καθηγητῆ Α.Π.Θ.

ΟΡΟΣ «Ἀναφορά» παραπέμπει ἀσφαλῶς στό πρωτογενές τμήμα τῆς θείας Λειτουργίας, τό ὁποῖο στήν πλήρη του μορφή εἶναι γνωστό ἀπό τόν 4ο αἰώνα¹. Εἶναι ἡ Εὐχαριστιακή Προσευχή (Prex Eucharistica)², ὅπου γίνεται ὁ καθγιασμός τῶν τιμίων δώρων καί ἡ ἀνάμνηση ὄλου τοῦ ἔργου τῆς θείας Οἰκονομίας³.

Ἡ λέξη «Ἀναφορά» εἶναι σύνθετη, ἀνά καί φορά, ἐκ τοῦ ρήματος ἀναφέρω, καί ἔχει τήν ἔννοια τοῦ φέρω ἐπάνω, ἀνεβάζω, ἀνυψώνω⁴. «Ἀναφέρω τινα εἰς Ὀλυμπον, εἰς τοὺς θεοὺς» συνήθιζαν νά λένε οἱ ἀρχαῖοι⁵. Κατά τή Μεταμόρφωση ὁ Ἰησοῦς «παραλαμβάνει... τόν Πέτρον καί Ἰάκωβον καί Ἰωάννην τόν ἀδελφόν αὐτοῦ καί ἀναφέρει αὐτούς (τοὺς ἀνεβάζει) εἰς ὄρος ὑψηλόν»⁶. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κατά τήν Ἀνάληψή Του «ἀνεφέρετο εἰς τόν οὐρανόν»⁷. Ἔχει ἐπίσης τήν ἔννοια τῆς ἀναγωγῆς σέ κάποιο πρότυπο ἢ τῆς σχέσης μέ αὐτό⁸. «Πᾶσα... ἡ τοῦ Κυρίου ἐνέργεια –γράφει Κλήμης ὁ Ρώμης– ἐπί τοῦ Παντοκράτορος τήν ἀναφοράν ἔχει»⁹. Ὁ ὄρος «Ἀναφορά» σημαίνει ἀκόμα τήν προσφορά, εἴτε ὕμνου καί προσευχῆς, εἴτε θυσίας στό Θεό. Στήν πρός Ἑβραίους Ἐπιστολή γίνεται λόγος γιά «θυσία αἰνέσεως» (ὕμνου) πού ἀναφέρεται (προσφέρεται) συνεχῶς στό Θεό διὰ τοῦ Ἰησοῦ¹⁰, ἀλλά καί γιά τήν ἀναφορά (προσφορά) καθημερινῶν θυσιῶν ἀπό

τούς ἀρχιερεῖς γιά τίς δικές τους ἀμαρτίες καί γιά τίς ἀμαρτίες τοῦ λαοῦ¹¹.

Ὅλες οἱ παραπάνω ἔννοιες τῆς «Ἀναφορᾶς» ὡς ἀνύψωσης, ἀναγωγῆς καί προσφορᾶς θυσίας νοσηματοδοτοῦν καί τήν Εὐχαριστιακή Ἀναφορά. Τά τίμια δῶρα φέρονται πάνω (φέρονται-ἀνά) στό θυσιαστήριο καί, ταυτοχρόνως, ἀνυψώνονται πρός τό οὐράνιο θυσιαστήριο. Ἔτσι, ἡ «Ἀναφορά» συνιστᾷ αὐτό τό ὁποῖο προσφέραμε στό Θεό ὡς θυσία¹². «Ἀναφορά λέγεται διὰ τό πρός τόν Θεόν ἀναφέρεσθαι» σημειώνει ὁ Ἀναστάσιος Σιναΐτης (περί τό 600)¹³.

Πρός ἀποφυγήν δέ κάθε ἐρμηνείας πού ἀμφισβητεῖ τή σχέση Λειτουργίας καί ἱστορίας ἐπικαλούμαστε στό σημεῖο αὐτό τή σκέψη τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Καβάσιλα, ὁ ὁποῖος σημειώνει ὅτι ἡ ἀναφορά στό ὑπερουράνιο θυσιαστήριο δέν σημαίνει φυγή ἀπό τήν ἱστορική πραγματικότητα, ἀλλά ἀγιασμό καί μεταβολή τῶν δώρων «εἰς αὐτό τό ὑπερουράνιον σῶμα τοῦ Κυρίου» χωρίς ν' ἀλλάξουν τόπο¹⁴. Ὁ λειτουργός «κατά τή Μεγάλη Εἵσοδο “ἀναφέρει” τά δῶρα στό θρόνον τοῦ Θεοῦ ὡς Εὐχαριστία, γιά νά ἀναδειχθεῖ τό γεγονός ὅτι μέ τή λειτουργική θεώρηση τοῦ κόσμου δέν ὑπάρχει φυσικό καί ὑπερφυσικό. Ὑπάρχει φύση καί δημιουργία ὡς ἐνιαῖα πραγματικότητα πού προέρχεται ἀπό τό Θεό καί ἀναφέρεται στό Θεό»¹⁵.

Ἀπό ἱστορική ἀποψη ἡ σύνδεση τοῦ

ὄρου «Ἄναφορά» μέ τήν εὐχαριστιακή θυσία ὑπονοεῖται ἤδη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου (β' αἰ.)¹⁶, ἀλλά στίς πηγές τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖται μέ σαφήνεια τόν 4ο αἰώνα, ταυτιζόμενος πολλές φορές ὁ ὄρος αὐτός μέ τόν ὄρο «Προσκομιδῆ»¹⁷. Στίς Διαταγές τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (τέλος 4ου αἰ.) τονίζεται ὅτι κατά τή συναξή τῆς Κυριακῆς, ἐκτός ἀπό τίς ἀναγνώσεις τῶν Προφητῶν, καί τό κήρυγμα τῶν Εὐαγγελίων γίνεται «καί θυσίας ἀναφορά»¹⁸.

Ἄπό τήν ἐποχή αὐτή ἐπίσης ὡς «Ἄναφορά» ἐννοεῖται ὄχι μόνο ἡ πράξη τῆς προσφορᾶς τῶν δώρων, ἀλλά καί ὁλόκληρη ἡ εὐχή, μέ τήν εὐχαριστία τοῦ Θεοῦ, ὡς δημιουργοῦ τοῦ ὄρατοῦ καί ἀοράτου κόσμου, τόν ἐπινίκιο ὕμνο, τό τμήμα τῆς ἀναμνήσεως, τήν ἐπίκληση καί τά Δίπτυχα¹⁹. Στή Λειτουργία τοῦ ἀποστόλου Μάρκου π.χ. πρὶν τήν εὐχαριστιακή εὐχή σημειώνεται ὅτι ὁ ἱερέας «ἄρχεται τῆς ἀναφορᾶς»²⁰.

Ἔτσι στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας καθιερώνεται μέ τόν ὄρο Ἄναφορά νά ἐννοοῦμε τήν εὐχαριστιακή εὐχή. Ὁ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος (480-540) χαρακτηρίζει τή Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὡς ἀναφορά, τῆ δέ Λειτουργία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν ὡς «ἀναφορά τῶν ἀποστόλων»²¹. Καί στίς δύο περιπτώσεις ὑπονοεῖται προφανῶς τό εὐχαριστιακό τμήμα αὐτῶν τῶν Λειτουργιῶν. Ὁ Ἰωάννης ὁ Μόσχος (545-619)

μιλᾷ σαφέστατα «διά τήν εὐχήν τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς», γιά τήν ὁποῖαν μάλιστα λέγει ὅτι στήν ἐποχή του οἱ ἱερεῖς τή διάβαζαν εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ²². Στό Βαρβερινό Εὐχολόγιο 336 (τέλος 8ου αἰ.) πρὶν τήν εὐχή τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου «Ἄξιον καί δίκαιον...» σημειώνεται: «Καί ὁ ἱερεύς ἀπάρχεται τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς...»²³.

Σχετικά μέ τήν ἔννοια τοῦ ὄρου «Ἄναφορά» ἔχει διατυπωθεῖ ἡ ἄποψη ὅτι δέν καθιερώθηκε πρὸς δήλωση τῆς ἀναφερόμενης πρὸς τό Θεό θυσίας ἀλλά ἀπό τό «ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας» (sursum corda)²⁴. Κάτι τέτοιο βεβαίως δέν ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τίς πηγές. Ἡ βιβλική αὐτή φράση, γνωστή ἀπο τόν τρίτο αἰώνα στό διάλογο πρὶν τήν εὐχαριστιακή εὐχή τοῦ Ἰππολύτου²⁵, προσδιορίζει μᾶλλον τήν ποιότητα τῆς στάσεως τῶν πιστῶν κατά τήν Ἁγία Ἄναφορά. Ἡ κατ' ἐπίδραση προφανῶς τῆς Ἀποκαλύψεως²⁶ ἀντίληψη ὅτι ἡ Εὐχαριστία εἶναι μέθεξη στήν οὐράνια Λειτουργία²⁷ θέλει τοὺς πιστοὺς νά ἔχουν τό φρόνημά τους πρὸς τά ἄνω, πρὸς τό Θεό καί ὄχι κάτω «περὶ τήν γῆν καί τά γήινα πράγματα»²⁸. Νά προσφέρουν μέ εἰρήνη καί ἀταραξία «τῶν κάτωθι λογισμῶν»²⁹. Νά στέκονται μέ εὐλάβεια³⁰, φόβο Θεοῦ³¹ καί ψυχῆ ξάγρυπνη³². Αὐτό βεβαίως δέν ὑπονοεῖ κάποια ὑποτίμηση τοῦ κόσμου, ἀλλά σωστή στάση γιά τήν μεταμόρφωση τοῦ κόσμου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. A. HANGGI-I. PAHL, *Prex Eucharistica* [Textus e variis Liturgiis antiquioribus selecti], Friburg (Suisse), Editions Universitaires, 1968 [Spicilegium Friburgense, 12].

2. W. J. GRISBROOK, «Anaphora», ἐν J. G. DAVIES, *A new Dictionary of Liturgy and Worship*, London, SCM Press, 1968, σ. 13.

3. ΑΛ. ΣΜΕΜΑΝ, *Εὐχαριστία*, Μετάφρ.: Ἰωσήφ Ροηλίδης, ἔκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 2000.

4. H. G. LIDDELL-R. SKOTT, *Μέγα Λεξικόν Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, τ. Α', σσ. 198-199.

5. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, *Συμπόσιον*, 8, 30.

6. *Ματθ.* 17, 1. Πρβλ. *Μάρκ.* 9, 2.

7. *Λουκ.* 24, 51.

8. H. G. LIDDELL-R. SKOTT, ὁ.π., σσ. 198-199.

9. *Στρωματεῖς*, 7, 2, PG 9, 412B.

10. *Ἐβρ.* 13, 15.

11. *Ἐβρ.* 7, 27: «Ὅς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνά-

γκην. ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ». Πρβλ. Ίακ. 2, 21· Α΄ Πέτρο. 2, 5.

12. Γ. ΦΙΛΙΑ, «Ἡ Εὐχαριστιακὴ Ἀναφορά», ἐν *Τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, Πρακτικά Γ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου* [Σειρά Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη, 8], Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα 2004, σσ. 101-102. Ὁ Θεόδωρος Ἀνδίδων στό ἐρμηνευτικὸ τοῦ ὑπόμνημα φαίνεται νὰ ταυτίζει τοὺς ὅρους «Ἀναφορά» καὶ «Προσφορά» (PG 140, 440D: «Ταῦτα προσφέροντες ἢ ἀναφέροντες, καταξιωθῶμεν ἰδεῖν αὐτοῦ τὴν θείαν ἀνάστασιν»).

13. Λόγος περὶ τῆς Ἁγίας Συνάξεως, PG 89, 833C.

14. *Εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν*, ἐν *Φιλοκαλία τῶν Νηπτικῶν καὶ Ἀσκητικῶν* 22, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη 1979, σσ. 160-161. Βλ. καὶ Β. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ, «Ὅφεις καὶ προοπτικές στὴν ἐσχατολογία τοῦ Νικολάου Καβάσιλα (Μιά πρώτη προσέγγιση τοῦ θέματος)», ἐν *Θέματα Πατερικῆς Θεολογίας*, ἐκδ. οἶκος «Κυρομάνος», Θεσσαλονίκη 1995, σ. 263.

15. ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΖΗΖΙΟΥΛΑ (Μητρο. Περγάμου), *Ἡ κρίση ὡς Εὐχαριστία. Θεολογικὴ προσέγγιση στό πρόβλημα τῆς Οἰκολογίας*, ἐκδ. «Ἀκρίτας», Ἀθήνα 1992, σσ. 22-25.

16. *Πρὸς Τρύφωνα Ἰουδαῖον Διάλογος*, 118, PG 6, 749C: «Οὗτος γὰρ ἐξάρητος ἱερεὺς καὶ αἰώνιος βασιλεὺς, ὁ Χριστὸς, ὡς Υἱὸς Θεοῦ· οὐ ἐν τῇ πάλιν παρουσίᾳ μὴ δόξητε λέγειν Ἡσαΐαν ἢ τοὺς ἄλλους προφήτας θυσίας ἀπὸ αἰμάτων ἢ σπονδῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἀναφέρεισθαι, ἀλλὰ ἀληθινούς καὶ πνευματικούς αἶνους καὶ εὐχαριστίας».

17. Γιά τὴν ταύτιση αὐτῆ βλ. J. Mateos, *La célébration de la parole dans la liturgie byzantine* [Orientalia Christiana Analecta, 191], Roma 1971, σ. 179. Π. Ι. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ, «Πρόθεση, Προσκομιδὴ, Προσφορά (ἓνα ξεκαθάρισμα Λειτουργικῶν ὅρων)», ἐν *Θεολογία* 70 (1999) 492.

18. 2, 59, 4, SC 320, 326. Πρβλ. 2, 57, 21, SC 320, 320. *Διάλογος Ἱστορικός Παλλαδίου, Περὶ τοῦ βίου καὶ πολιτείας τοῦ μακαρίου Ἰωάννου Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου*, I, PG 47, 34: «Ἀναφοραὶ μυστηρίων ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπετελοῦντο». ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, *Περὶ τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου*, 20, PG 25, 132A: «Ἵπέρ πάντων τὴν θυσίαν ἀνέφερον».

19. Γιά τὴν ἐξέλιξη τῆς εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς βλ. Γ. ΦΙΛΙΑ, ὅ.π., σσ. 101-126. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, «Μελωδία καὶ προσευχὴ στὴν Ἁγία Ἀναφορά», ἐν *Σύναξη* 95 (Ἰούλ.-Σεπτ. 2005) 48-51. ΕΥ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, «Ἀναφορά», ἐν *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 2 (1963) 651-655.

20. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Θεία Λειτουργία τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου* [Κείμενα Λειτουργικῆς, 3], Θεσσαλονίκη 1977, σ. 44.

21. *Κατὰ Νεστοριανῶν καὶ Εὐτυχιανῶν*, Λόγος 8, 19, PG 86, 1368C.

22. *Λειμών*, 25, PG 87, 2869. Βλ. καὶ Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, *Αἱ τρεῖς Λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας*, Ἀθήνα 1982, σ. 100. Γ. Ν. ΦΙΛΙΑ, Ὁ τρόπος ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν στὴ Λατρεία τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, κατὰ τὰ χειρόγραφα Εὐχολόγια Η΄-ΙΔ΄ αἰώνων, Ἀθήνα 1997, σσ. 56-59.

23. S. PARENTI e E. VELKOVSKA, *L' Eucologio Barberini gr. 336*, Edizioni Liturgiche, Roma 2000, σ. 76. Δέν ἀποκλείεται ὅμως καὶ σέ μεταγενέστερους χρόνους ὁ ὅρος «Ἀναφορά» νὰ σημαίνει τὴν Προσκομιδὴ, τὴν προσφορά δηλαδή τῶν δώρων. Βλ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ, *Βίος ἁγίου Συμεῶν τοῦ Στυλῆτου τοῦ θαυμαστορεῖτου*, PG 86², 3132B: «Ὁ δὲ τὴν προσκομιδὴν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ συντάξας, ἠγωνία κατὰ τοὺς θερμοὺς τῶν ἔραστῶν, ὅπως ἂν τῷ ποθουμένῳ Θεῷ προσενέγκοι, καὶ αὐτῷ μᾶλλον ἠδυνθεῖ τὰ τῆς θυσίας. Καὶ ὁρᾷ ἐν ἀποκαλύψει ἑαυτὸν μὲν τὴν θείαν διὰ τῆς ταύτης ἀναφορᾶς λειτουργίαν ἐπιτελοῦντα». Ἐντύπωση πάντως κάνει τὸ γεγονός ὅτι στά λειτουργικὰ ὑπομνήματα δέν τονίζεται ὁ ὅρος αὐτός. Οἱ ὅροι πού κυριαρχοῦν εἶναι «θεία Ἱερουργία» καὶ «Εὐχαριστία». Στὸ ἐρμηνευτικὸ ὑπόμνημα τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ (1018-1078) γίνεται λόγος γιὰ μυστικὴ ἀναφορά (*Byzantinische Zeitschrift* 51(1958) 7: «Καὶ τῷ Θεῷ προσομιλῶν (ὁ ἱερεὺς) μυστικῶς ἀναφέρει»). Ὁ Θεόδωρος Ἀνδίδων (11ος αἰ.) ἐπίσης στό ἔργο του «Προθεωρία κεφαλαιώδης περὶ τῶν ἐν τῇ θεῇ Λειτουργίᾳ γινομένων συμβόλων καὶ μυστηρίων» δίδει τὸν ὄρισμό τῆς Ἀναφορᾶς λέγοντας: «Τίς δὲ ἡ ἀναφορά; Ἡ πρὸς τὰ πρωτότυπα τῶν τελομένων συμβόλων ἔποψις δηλονότι» (PG 140, 444CD).

24. Κ. ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΥ, Ὁ χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, Ἀθήνα 1969, σσ. 339-346. Γ. ΦΙΛΙΑ, ὅ.π., σ. 112.

25. *Θρήνη* 3, 41. Βλ. καὶ Ι. Β. ΚΟΚΚΟΥΛΗ, Χ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Π. Ι. ΣΚΑΛΤΖΗ, *Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου* [Θεία Λατρεία καὶ Παιδεία, 1], ἐκδ. «ΛΥΔΙΑ», Θεσσαλονίκη 1995, σ. 167. R. Taft, «The dialogue before the anaphora in the byzantine eucharistic liturgy III: Let us give thanks to Lord – it is fitting and right», ἐν *Orientalia Christiana Periodica* 55 (1989) 63-74.

26. Ἀποκ. κεφ. 4.

27. Ι. ΔΑΝΙΕΛΟΥ, Ἁγία Γραφή καὶ Λειτουργία. Ἡ βιβλικὴ θεολογία τῶν μυστηρίων καὶ τῶν ἑορτῶν κατὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας [Βασικὴς Ἀγιογραφικὴς Μελέτες, 3], ἐκδ. «Ἄρτος Ζωῆς», Ἀθήνα 1981, σ. 145.

28. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, *Κατήχησις Μυσταγωγικῆ Ε΄*, SC 126, 150-152.

29. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΔΙΔΩΝ, ὅ.π., PG 140, 444D.

30. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ, ὅ.π., PG 89, 833D.

31. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΣΙΝΑΪΤΟΥ, ὅ.π., PG 89, 833D.

32. ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Περὶ Ἀκαταλήπτου*, PG 48, 734 ε΄.

27. Βασικά θέματα τῆς κατήχησης

Ἀλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

B. Ὁ Θεός Πατήρ

Σύμφωνα μέ τήν ὀρθόδοξη χριστιανική πίστη ὁ Θεός εἶναι ἕνας καί Τριαδικός: ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ἡ Ἐκκλησία μας, μέ βάση τήν Ἁγία Γραφή καί τήν πείρα τῶν ἁγίων πατέρων, διατύπωσε τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τό ὁποῖο καθομολογεῖται σέ κάθε λειτουργική σύναξη τῶν πιστῶν. Εἶναι τό γνωστό Σύμβολο τῆς πίστεως, διατυπωμένο ἀπό τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ὄχι ἀπλά ὡς ἕνα κείμενο ὁμολογίας, ἀλλά ὡς ἀποτέλεσμα ἐμπειρίας καί βίωσης τῶν πατέρων μίας ἀλήθειας, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τά ὅρια τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου. Ὁ Ἕνας Θεός ὑποστασιάζεται σά τρία πρόσωπα: τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων στίς «Κατηχήσεις» του: «Αὐτός ὁ Πατέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δέν ἔχει ὅρια, δέν κατοικεῖ σέ κάποιο τόπο, οὔτε εἶναι μικρότερος ἀπό τόν οὐρανό. Ἀλλά ὁ οὐρανός εἶναι δημιουργήμα του (Ψαλμ. 8, 4) καί ὀλόκληρη ἡ γῆ βρίσκεται μέσα στήν παλάμη του (Ἦσ. 40, 12). Αὐτός, ὡς πανταχοῦ παρών, βρίσκεται ἀνάμεσα στόν καθένα καί στό καθετί καί συγχρόνως εἶναι ἔξω ἀπό τόν καθένα καί τό καθετί. Μήν τόν νομίσεις μικρότερο ἀπό τόν ἥλιο ἢ ὅτι ὁ

ἥλιος εἶναι φωτεινότερος ἢ ἴσος μέ Αὐτόν. Αὐτός δημιούργησε τόν ἥλιο, Αὐτός καί πρέπει πρῶτα ἀπό ὅλα νά εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερος καί φωτεινότερος ἀπό τό δημιουργημά Του. Γνωρίζει τό καθετί πρῖν νά γίνει καί εἶναι ἀπό ὅλους δυνατότερος. Γνωρίζει τά πάντα καί ἐνεργεῖ κατά τό θέλημά Του. Δέν ὑφίσταται κάποια συνέπεια ἐξωτερικῶν γεγονότων καί ἐπιδράσεων, οὔτε γεννιέται, οὔτε σύρεται ἀπό τό πεπρωμένο καί τήν τύχη. Εἶναι τέλειος κατά πάντα καί ἔχει κατά τό ἴδιο μέτρο κάθε ἀρετή. Δέν αὐξάνεται καί δέν ἐλαττώνεται, ἀλλά εἶναι πάντοτε καί πάντα ἀναλλοίωτος»¹.

Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων στήν προσπάθειά του νά περιγράψει τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τοῦ πρώτου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος προσέχει, ὡς ἄριστος κατηχητής, νά δώσει ἔμμεσα ἀπαντήσεις σέ προφανεῖς διδασκαλίες καί ἀπόψεις πού κυκλοφοροῦσαν στήν ἐποχή του γιά τό Θεό καί τίς ἀναιρεῖ δίνοντας τούς κατάλληλους χαρακτηρισμούς. Ἔτσι ἀναιρεῖ τήν ἀντίληψη ὅτι ὁ δημιουργός Θεός κατοικεῖ σέ συγκεκριμένο τόπο, ὅτι περικλείεται σέ μικρό σύμπαν, ὅτι εἶναι μακριά ἀπό τόν κόσμο πού δημιούργησε καί ἀνεξάρτητος ἀπό τήν προσωπική μας ζωή, ὅτι εἶναι Ὅν

πού μπορεί νά συγκριθεῖ μέ τά δημιουργήματά Του, ὅτι μπορεί νά μή γνωρίζει κάτι πού συμβαίνει σέ ἐμᾶς, ὅτι πιθανόν νά μήν εἶναι τόσο δυνατός ὅσο ὁ ἄνθρωπος καί ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ὅτι ὑπόκειται στό πεπρωμένο καί στήν τύχη, ὅτι μπορεί νά μήν εἶναι τόσο τέλειος καί νά ἐπιδέχεται πιθανές ἀλλοιώσεις. Εἶναι ἀπόφεις πού ὄχι μόνο διατύπωναν ἀρχαῖες θρησκευτικές παραδόσεις, ἀλλά πολλοί ἄνθρωποι διά μέσου τῶν αἰώνων, ὡς σήμερα, τονίζοντας ὅτι τήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τήν διαμορφώνει ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ὅπως θέλει καί ἐπομένως εἶναι ἕνα ἀνθρώπινο κατασκευάσμα.

Στόν Θεό Πατέρα ὁ Ἰησοῦς Χριστός παραπέμπει ὄχι μία ἀλλά πολλές φορές τούς μαθητές του λέγοντάς τους: «Ὅσα ζητήσετε ἀπό τόν Πατέρα στό ὄνομά μου θά σᾶς τά δώσει» (Ἰωάν. 16,23). Καί πάλι «καί ἐγώ θά παρακαλέσω τόν Πατέρα» (Ἰωάν.14,16). Καί σέ ἄλλο σημείο: «Ἐγώ δέν κάνω τίποτε ἀπό ἴδιός μου, ἀλλά ὁ Πατέρας μου, μένοντας ἐνωμένος μέ μένα, πραγματοποιεῖ ὅσα θαυμαστά γίνονται» (Ἰωάν.14,10).

Στήν Ἁγία Τριάδα, σύμφωνα μέ τούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Πατέρα εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἐνότητας. Καί ὁ Βλαδίμηρος Λόσκυ ἀναφερόμενος στή σχέση τοῦ Θεοῦ Πατέρα μέ τά ἄλλα δύο πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας σημειώνει: «Ἀρχή τῶν δύο ἄλλων Προσώπων ὡς ἐκ τούτου ὁ Πα-

τήρ, εἶναι ἐπίσης ἡ κατάλληξις τῶν σχέσεων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ὑποστάσεις δέχονται τούς συγκεκριμένους χαρακτήρες τους. Προάγων τά πρόσωπα θέτει τίς ἀρχικές τους σχέσεις –γέννηση καί ἐκπόρευση– πρὸς τήν μοναδική ἀρχή τῆς θεότητας. Γιά τό λόγο αὐτό ἡ Ἁνατολή ἀντιτέθηκε στόν τύπο τοῦ Filioque (δηλαδή τήν ἄποψη ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ), ὁ ὁποῖος τύπος φαινόταν νά μειώνει τήν μοναρχία τοῦ Πατρός: ἡ ἔπρεπε νά καταργηθεῖ ἡ ἐνότητα καί νά ἀναγνωριστοῦν δύο ἀρχές θεότητας, ἡ ἔπρεπε νά στηριχθεῖ ἡ ἐνότητα κυρίως πάνω στή κοινή φύση, ἡ ὁποία θά ἐρχόταν ἔτσι σέ πρώτη θέση, μεταβάλλοντας τά πρόσωπα σέ σχέσεις μέσα στήν ἐνότητα τῆς οὐσίας. Γιά τούς δυτικούς οἱ σχέσεις παρέχουν ποικιλία στήν ἀρχική ἐνότητα, γιά τούς ἀνατολικούς δηλοῦν συγχρόνως τή διαφορά καί τήν ἐνότητα, διότι ἀναφέρονται στόν Πατέρα, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀρχή καί ἡ συγκεφαλαίωση τῆς Τριάδας»².

Εἶναι αὐτό τό ὁποῖο ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος: «μία ἀρχή θεότητος, καί οὐ δύο ἀρχαί· ὅθεν κυρίως καί μοναρχία ἐστίν»³. Ἡ «μοναρχία τοῦ Πατρός» ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἀρχή γιά νά κατανοηθεῖ ἡ σχέση μεταξύ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδας καθώς θά δοῦμε στά ἐπόμενα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων, *Κατηχήσεις*, ἐκδ. «Ἐτοιμασία», Ἱεράς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Καρέας 1999, Δ', σ. 129.

2. Vladimir Lossky, *Ἡ μυστική θεολογία τῆς*

Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1964, σ. 64.

3. «Κατά Ἀρειανῶν» Λόγος 4,1, PG 26,468 B.

ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΒ' ΛΟΥΚΑ

Ἄρχιμ. Κυπριανοῦ Γλαρούδη,
Γραμματέως τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων

(Μτ. 22,34-46)

[«Ἐν ταύταις ταῖς δυσίν ἐντολαῖς ὅλος ὁ κόσμος καί οἱ προφῆται κρέμανται»].

Ηθεοκίνητη γραφίδα τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, παρουσιάζει πολλές φορές τόν Κύριο νά συνδιαλέγεται μέ τήν ομάδα τῶν Φαρισαίων καί τῶν Σαδουκαίων. Ἀποτελοῦσαν τήν θρησκευτική καί κοινωνική «ἐλίτ» τῶν Ἰουδαίων τῆς Παλαιστίνης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Κυρίως οἱ πρῶτοι ἀκολουθοῦσαν τόν Κύριο σέ κάθε Του βῆμα, ὄχι ἀπό θαυμασμό καί ἐκτίμηση ἢ ἔστω ἀπό μία καλοπροαίρετη περιέργεια, ἀλλά μέ τόν ἀπώτερο σκοπό νά συγκεντρώσουν στοιχεῖα ἐναντίον Του, νά Τόν παγιδεύσουν σέ συζητήσεις πολιτικές ἢ θεολογικές, οἱ ὁποῖες τελικά θά Τόν ἐξέθεταν στά μάτια τοῦ λαοῦ καί τῶν Ρωμαίων καί θά διευκόλυναν τήν φυσική Του ἐξόντωση. Γι' αὐτό καί ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής ὑπογραμμίζει, ὅτι προσῆλθε ὁ νομικός «πειράζων» τόν Ἰησοῦ. Συχνά Τοῦ ἀσκοῦσαν εὐθεία κριτική, διότι μέ τήν διδασκαλία καί τήν συμπεριφορά Του ἀμφισβητοῦσε τόν τρόπο πού αὐτοί κατανοοῦσαν τόν μωσαϊκό Νόμο, ἐνῶ μέ τόν εὐφυή καί τόν εὐστοχο τρόπο πού τούς ἀπαντοῦσε, ἀναγκάζονταν νά ἀναγνωρίσουν τήν δική τους ἀνεπάρκεια. Δύο τέτοιους διαλόγους μεταξύ τοῦ Κυ-

ρίου καί ἐκπροσώπων τῆς ομάδος τῶν Φαρισαίων ἀφηγεῖται ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή. Πρόκειται μάλιστα γιά τήν τελευταία ἀντιπαράθεση μέ τούς Φαρισαίους πρῖν τόν ἐλεγκτικό λόγο καί τούς αὐστηρούς ὀκτώ ταλανισμούς, τούς ὁποίους ἐπρόκειται νά ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτούς, ὁ Κύριος, στή συνέχεια.

Γνωρίζουμε καλῶς, ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη κυριαρχοῦσαν στή ζωή τῶν Ἰουδαίων πάνω ἀπό ἐξακόσιες ἐντολές, μέ σκοπό νά ρυθμίζουν τήν καθημερινή ζωή τῶν ἀνθρώπων. Περισσότερες ἀπό τίς μισές αὐτές ἐντολές εἶχαν ἀρνητικό χαρακτήρα, μέ ἀπαγορεύσεις, ἀποχές καί στερήσεις, καί οἱ ὑπόλοιπες ἐπέβαλαν μία ἀπίθανη καθηκοντολογία. Ἡ ζωή εἶχε ἐγκλωβιστεῖ σ' ἓνα δίκτυο κανόνων καί ἐντολῶν καί οἱ ἔντιμοι ἄνθρωποι καί πιστοί εἶχαν σχεδόν πάντα τήν αἴσθησι τῆς παραβάσεως τοῦ Νόμου καί διακατέχονταν συνεχῶς ἀπό μόνιμες ἐνοχές. Αὐτήν τήν κατάστασι τήν ἐκμεταλλεύονταν, χωρίς ἀνοχή καί κατανόηση, οἱ ἐρμηνευτές τοῦ Νόμου καί κρατοῦσαν τούς πιστούς σέ μία μόνιμη πνευματική ὁμηρία.

Ἡ θρησκευτική καί πνευματική ζωή, ὅμως, δέν μπορεῖ νά εἶναι οὔτε αἰνιγμα-

τική ούτε ἐγκλωβισμένη σέ ἓνα δαίδαλο νόμων καί δικαίικων ρυθμίσεων. Ἡ ἴδια ἡ ζωή εἶναι ἀπλή καί ὁ πνευματικός ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἐλευθερίας καί τῆς δυνατότητας προσωπικῶν ἐπιλογῶν. Ὅταν ὁ πνευματικός ἄνθρωπος κινεῖται σ' ἓνα λαβύρινθο ἀρνήσεων καί ἠθικιστικῶν ἐπιταγῶν, ἀσφυκτιᾷ. Βρίσκει λοιπόν ὁ Κύριος τήν ἀφορμή, μπροστά στό πνεῦμα τῆς αὐτοδικαίωσης καί τῆς ὑποκρισίας τῶν φαρισαίων νά προβάλλει καί νά διδάξει τήν ὑψιστή τῶν ἀρετῶν, τήν ἀγάπη.

Ὁ Χριστιανισμός μέ κέντρο τό μήνυμα καί τήν ἐντολή τῆς ἀγάπης ἀπεγκλωβίστηκε ἀπό τά γρανάξια τῆς θρησκευτικῆς καθηκοντολογίας καί προχώρησε στήν ἀναζήτηση τοῦ πληρώματος τῆς ζωῆς. Ἡ ἀγάπη στοχεύει, οὐσιαστικά, στήν ποιότητα ζωῆς, ὅπου γεννιέται καί ἀνδρώνεται ὁ «καινός ἄνθρωπος», ὁ νέος ἄνθρωπος τῆς χάριτος καί τῆς ἀληθείας, στήν ὁποία ἡ ἀγάπη ὁδηγεῖ.

Ἡ ἀγάπη ἀγνοεῖ τόν νόμο, καταλύει τά ὅρια τοῦ ἐγώ καί δέν μοιράζει, ἀλλά δίνει τό πᾶν. Ὁ νόμος κρίνει καί θεσπίζει τήν δικαιοσύνη. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἄκριτη. Δέν σταματᾷ στό δίκαιο, πάει πέρα ἀπό αὐτό, θυσιάζει τό δίκαιό της, δέχεται ὡς εὐνοια τήν ἀδικία ἐναντίον της, γιατί αὐτό σημαίνει θυσία τοῦ ἐγώ, καί ἡ θυσία εἶναι τό φυσικό σχῆμα τῆς ἀγάπης. Οἱ πτωχοί τῶ πνεύματι μποροῦν νά θυσιασθοῦν καί γι' αὐτό νά ἀγαπήσουν εὐκολότερα καί βαθύτερα. Καί αὐτό τοῦς κάνει ἀγνότερους ἀπό τοῦς πλούσιους τῶ πνεύματι, πού ἔχουν κάνει τό ἐγώ τους ἓνα ἀπόρθητο φρούριο. Ἡ διασπορά τοῦ ἐγώ ἀπό μία ροπή πρὸς τή θυσία, πρὸς τήν ἐξαφάνιση καί τήν καθολική προσφορά, αὐτή ἡ στάση, πού

δέν μπορεῖ ὁ λόγος νά τήν ὑπαγορεύσει, γιατί εἶναι ἀντίθετη πρὸς τήν φύση τοῦ λόγου, ἀλλά πού πηγάζει ἀπό τό ἄλογο αἶσθημα τῆς ἀγάπης, αὐτή εἶναι ἡ ἀξιότατη στάση τῆς ζωῆς. τό ἀνώτατο δέν εἶναι, ὅπως πίστευαν οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, «ὁ θεωρητικός βίος» ἀλλά τό βίωμα τῆς ἀγάπης. Καί μόνον ὡς βίωμα καί διά τοῦ βιώματος μπορεῖ κανεὶς νά τήν γευτεῖ. Τό ἄλογο τοῦτο αἶσθημα τῆς ἀγάπης, αὐτό δίνει νόημα τῆς ζωῆς, αὐτό εἶναι πού τῆς δίνει ἀξία. Γιά νά ὑπάρξει ἡ ἀγάπη, ὑπάρχει ἡ ζωή. Γιά νά νικήσει ἡ ἀγάπη, γι' αὐτό πλάσθηκε ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἀγάπη ἔχει τήν δύναμη νά νικᾷ τόν θάνατο, δέν ἀναφέρεται μόνον στόν κόσμο πού μπορεῖ νά συλλάβει ὁ νοῦς, ἀλλά ἰσχύει καί πέρα ἀπό τόν κόσμο αὐτόν. Εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ. Λέει ὁ Ἰωάννης «Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τόν Θεόν, ὅτι ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν» (Ἐπιστ. Α' δ' 8). «Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστίν, καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ» (Α' Ἰωάν. 4, 16).

Αὐτή εἶναι μία πραγματική ἐπανάσταση πού δέν ἀνατρέπει ἀπλῶς κοινωνικά καθεστῶτα, τάξεις καί τρόπους σκέψης, ἀλλά τήν ἴδια τή θεμελιακή ἀντίληψη περί ζωῆς, πού εἶχαν οἱ ἄνθρωποι ὡς ἐκείνη τήν κρίσιμη ὥρα τῆς ἱστορίας. Ἀνατρέπει δηλαδή ἐκ θεμελιῶν τό πᾶν. Καί τό ἀνατρέπει κομίζοντας ἓνα σύνθημα πρωτόφαντο, πού δέν ἔχει οὔτε προϋδεασθεῖ, οὔτε ἀπό κανένα φιλοσοφικό σύστημα οὔτε ἀπό καμμιά τέχνη οὔτε ἀπό καμμιά θρησκεία. Ἐνα σύνθημα πού ἔρχεται σάν καταπέλτης καί κάνει μία ξαφνική τομή στήν ἱστορική συνέχεια τῶν καιρῶν. καί αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού τό μήνυμα αὐτό τό πρωτάκουστο τῆς ἀγάπης μένει τό καταπληκτικό-

τερο γεγονός τῆς ἱστορίας. Τελικά ἡ ἀγάπη εἶναι τό πλήρωμα τοῦ νόμου. Λέγει ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν «Μηδενί μηδέν ὀφείλετε εἰ μὴ τό ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Ὁ γάρ ἀγαπῶν τόν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν... πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη» (Ρωμ. 13, 8-10).

Στήν κλίμακα τῶν ἀρετῶν, ὅπως τήν παρουσιάζει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὑπάρχει ἓνα κεφάλαιο γιά τρεῖς ἀρετές: τήν πίστη, τήν ἐλπίδα καί τήν ἀγάπη. «Τά τρία ταῦτα», ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «μεῖζων δέ τούτων ἡ ἀγάπη» (Α΄ Κορ. 13, 13). Ἀγάπη ὁμως γενική: καί πρός τόν Θεό καί πρός ὅλο τόν κόσμο. Ἀγάπη μεριζομένη καί μὴ καθολική δέν εἶναι ἀγάπη. Ἐάν δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ ἀγάπη, γιατί ὁ διπλανός εἶναι ὁ ἀδελφός, ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, δέν θά μπορέσουμε νά περάσουμε στό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τήν εἰκόνα περνᾶμε στό πρωτότυπο. Ἀπό τόν ἀδελφό στόν Θεό. Τόν ἀδελφό ἔβαλε ὁ Θεός δίπλα μας, γιά νά μᾶς θυμίζει ὅτι ἡ πόρτα τῆς σωτηρίας μας εἶναι ἡ ἄσκηση τῆς ἀγάπης. Γιατί ὁ ἄλλος, ὁ πλησίον, εἶναι κομμάτι μας, εἶναι παιδί καί ἀδελφός τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὁ ὁρατός Θεός ἐκείνης τῆς στιγμῆς, εἶναι ἡ ἀφορμή γιά τήν ἔξοδο ἀπό τόν ἐγωισμό μας, εἶναι ἡ εὐκαιρία γιά τήν συνάντηση μέ τόν Θεό μας. «Πρό πάντων δέ εἰς τήν εἰς ἑαυτούς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἀμαρτιῶν» (Α΄ Πέτρ. Δ, 8).

Ὁ κόσμος στόν ὁποῖο ζοῦμε ὀνομάζεται «κοιλιάδα θανάτου» καί «τόπος δα-

κρύων». Ἴσως δικαιολογημένα. Ὅπου νά γυρίσεις ἀντικρύξεις πόνο, θλίψη, ἀδικία, θάνατο, ἀμαρτία. Προσμετρᾶ κανεῖς τά πάθη, τίς ἀστοχίες, τίς ἀποτυχίες του. Ἀναγνωρίζει μία ἀνθρώπινη φύση διάτρητη ἀπό τήν ἐπιλογή τῆς ἀπωλείας. Ὑπάρχει διάχυτο ἓνα ὑλιστικό δόγμα, πού πιό πρόσφορο στή διάδοση μέσα στά πλήθη δέν ἔχει συνθέσει ἡ σοφιστεία τῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Καί τίθεται τό ἐρώτημα: κανεῖς «τίς δύναται σωθῆναι;» Τό πρόβλημα πού ἀνακύπτει δέν μπορεῖ κανεῖς νά εὐελπιστεῖ ὅτι θά λύσει μετά βεβαιότητος, χωρίς τόν ἀποκαλυπτικό λόγο τοῦ Κυρίου τῆς σημερινῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς. «Ἐν ταύταις ταῖς δυσίν ἐντολαῖς ὅλος ὁ κόσμος καί οἱ προφῆται κρέμανται». Ἡ διφυῆς ἀγάπη πρός τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπο, πού συνιστᾶ τήν οὐσία τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ὁ ταυτισμός τῶν συνειδήσεων μέ αὐτήν τήν οὐσία τοῦ χριστιανισμοῦ καί ἡ οὐσιαστική ἀπορρόφηση τῶν πνευματικῶν τῆς δυνάμεων ἀπό ὅλους μας ἀποτελεῖ τήν μόνη ἐπιλογή, πού διαθέτει ὁ πονεμένος ἀπό πρόσωπα καί γεγονότα ἄνθρωπος, ὁ πενθῶν γιά τή φύση του καί ἀπογοητευμένος ἀπό τή λογική του, ὥστε νά ἀντικρύσει τό φῶς, νά «στήκει ἐν τῇ πίστει, νά κραταιοῦται» (Α΄ Κορ. ισ΄ 13) καί νά «ἐνδυναμοῦται ἐν Κυρίῳ» (Ἐφ. στ΄ 10), «χαίρων ἐν τοῖς παθήμασί του» (Κολ. Α΄ 24), καί παραμυθούμενος ὑπό τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος.

ΠΡΟΣ ΔΙΑΚΡΙΣΙΝ

Οἱ περί τοῦ Θεοῦ πλάνες τῶν Μορμόνων (Συνοπτική παρουσίαση)

Πρωτ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου,
Λέκτορας Θεολογίας Α.Π.Θ.

Οἱ Μορμόνοι εἶναι αίρετική καί παρα-
χριστιανική κίνηση πού ιδρύθηκε
στίς Η.Π.Α τόν 19^{ον} αἰώνα ἀπό τόν Jo-
seph Smith (1805 -1844). Ἡ ἐν λόγω πα-
ραχριστιανική κίνηση εἶναι γνωστή διε-
θνῶς καί μέ τήν ἐπίσημη ὀνομασία της
ὡς «Ἐκκλησία τοῦ Ἰ. Χριστοῦ τῶν Ἁγί-
ων τῶν Τελευταίων Ἡμερῶν». Πιό γνω-
στή ὁμως εἶναι μέ τό ὄνομα Μορμόνοι,
πού τό λαμβάνουν ἀπό τό ἱερό τους βι-
βλίο γνωστό ὡς «Βιβλίο τοῦ Μόρμον»,
τό ὁποῖο ἔχει μεταφραστεῖ σέ περισσό-
τερες ἀπό 100 γλῶσσες στόν κόσμ¹,
ὅπως φυσικά καί στήν ἑλληνική καί θεω-
ρεῖται, σύμφωνα πάντα μέ τήν αἴρεση,
τό χρονικό ἐπικοινωνίας τοῦ Θεοῦ μέ
τούς ἀρχαίους κατοίκους τῆς Ἀμερικῆς².

Ἀξιολογώντας ἀπό ὀρθόδοξο πρῖσμα
τά πιστεύω τῆς ἐν λόγω κίνησης, χωρίς
δυσκολία, θά διαπιστώσουμε, ὅτι οἱ
ἀντιλήψεις τῶν Μορμόνων ἀποτελοῦν
ἕνα μεταλλεῖο πλανῶν. Πραγματικότη-
τα πού ἐπιβεβαιώνεται καί ἀπό τήν πε-
ρί Θεοῦ διδασκαλία τῆς αἵρεσης.

Κατά τήν μορμονική διδασκαλία ὑ-
πάρχουν πολλοί θεοί³.

Ὁ Θεός Πατέρας πού ὀνομάζεται Ἐ-
λωχίμ, θεωρεῖται πατέρας ὄλων τῶν
θεῶν, ἦταν κάποτε ἄνθρωπος ὅπως
ἐμεῖς, προοδευτικά ἐξυψώθηκε καί ἔγινε

Θεός⁴. Ὡς Θεός ἔχει ἐπίσης σάρκα καί
ὀστά, ὅπως πολύ χαρακτηριστικά ἀνα-
φέρεται σέ ἐπίσημο ἱερό κείμενό τους:
«Ὁ Πατέρας ἔχει σῶμα ἀπό σάρκα καί
ὀστά, τόσο ψηλαφητό ὅπως καί τοῦ
ἀνθρώπου»⁵.

Ἐπίσης, μεταξύ τῶν θεῶν συναριθ-
μοῦνται καί ἄνθρωποι πού πέθαναν,
ἀναστήθηκαν, ἐξελίχθηκαν καί ὑπερυ-
ψώθηκαν σέ ὑψιστο βαθμό δόξας⁶. Εἶναι
πιά αἰώνιοι καί ἀποκτοῦν ἀπογόνους
στόν πνευματικό κόσμ^ο, δηλαδή, γεν-
νοῦν πνεύματα πού κάποια στιγμή θά
γίνουν ἄνθρωποι⁷.

Οἱ μορμονικές αὐτές ἀπόψεις εἶναι
ἀπολύτως ἀντίθετες μέ τήν περί Θεοῦ
χριστιανική διδασκαλία. Ἀπηχοῦν χον-
δροειδεῖς περί θεοῦ ἀντιλήψεις πού
συναντᾶ κάποιος σέ ἀρχαίες εἰδωλολα-
τρικές θρησκείες.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι μέ τόσο παχυλές
καί ἄκρως ἀντιχριστιανικές περί Θεοῦ
ἀντιλήψεις δέν ἦταν δυνατόν νά διαφυ-
λαχθεῖ ἀκέραιη ἀπό τούς Μορμόνους ἡ
χριστιανική διδασκαλία γιά τό μυστήριο
τῆς Ἁγίας Ὁμοουσίου καί Ἀδιαιρέτου
Τριάδος. Γιά τούς Μορμόνους ὁ Πατέ-
ρας, ὁ Υἱός καί τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν
εἶναι τρεῖς διακριτές ὑποστάσεις, ὁ ἕνας
ἄμα καί Τριαδικός Θεός, ἀλλά τρεῖς ξε-

χωριστοί θεοί⁸, μεταξύ, βεβαίως, τῶν ἄλλων θεῶν. Ὁ Υἱός καί τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι μάλιστα κατά τούς Μορμόνους ἀπόγονοι τοῦ Θεοῦ Πατέρα καί τῆς οὐράνιας συζύγου του⁹.

Ὁ Υἱός, πού ὀνομάζεται Ἰεχωβά, δέν εἶναι φύσει Θεός, ἀλλά ὄν πού ἐξελίχθηκε σέ Θεό ἀφοῦ δημιουργήθηκε ἀρχικά ὡς πνεῦμα καί μετά κατέστη παιδί τοῦ Θεοῦ Πατέρα καί μίας οὐράνιας μητέρας¹⁰. Μάλιστα κατά τήν προϋπαρξή του ὁ Υἱός καί ὁ Σατανᾶς εἶναι ἀδελφία¹¹. Τό Ἅγιο Πνεῦμα, σέ ἀντίθεση μέ τόν Θεό Πατέρα πού ἔχει σάρκα καί ὀστά, αὐτό δέν ἔχει καί θεωρεῖται «ἄτομο Πνεύματος»¹².

Βλέπουμε ὅτι ἐνῶ διατηρεῖται ἡ χριστιανική ὁρολογία (π.χ. Ἄρθρο 1, τῶν Ἄρθρων Πίστης τοῦ J. Smith), ἡ μορμονική κατανόηση τοῦ μυστηρίου τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ εἶναι ὄχι μόνο κακόδοξη, ἀλλά καί ριζικῶς ἀντίθετη ἀπό τήν χριστιανική¹³. Καί μέ αὐτές τίς θέσεις τῶν Μορμόνων, ὅπως καί μέ πολλές ἄλλες ριζικά ἀντίθετες στό χριστιανισμό σ' ἄλλα θέματα πίστεως, τίθεται τό ἐρώτημα, ἐάν καί σέ πιό βαθμό οἱ Μορμόνοι ἔχουν σχέση ὄντως μέ τόν Χριστιανισμό. Πολλοί εἰδικοί ὑποστηρίζουν ἤδη, ὅτι οἱ Μορμόνοι οὐσιαστικά ἀποτελοῦν μία νέα θρησκεία μέ συγκρητιστικά στοιχεία¹⁴.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. M. Utsch, *Mormonen*, στό *Quellentexte zur neuen Religiosität*, EZW- Texte 215, σ. 31.
2. Βλ. P. Meinhold, *Ökumenische Kirchenkunde*, 1962, σ.σ. 574-575.
3. Βλ. *Διδαχή καί Διαθήκες*, 121:32. A. Hoekema, *The Four Major Cults*, 1963, σσ. 36-38. W. Martin, *The Kingdom of the Cults*, 1997, σ. 222.
4. Βλ. A. Hoekema, *The Four Major Cults*, ὅπ.π., σ. 38.
5. Βλ. *Διδαχή καί Διαθήκες*, 130:22. A. Hoekema, *The Four Major Cults*, ὅπ.π., σ. 35.
6. Πρβλ. S. Leuenberger, *Mormonen*, 2005², σ. 30.
7. Βλ. *Διδαχή καί Διαθήκες*, 132:19-20, 37.
8. Βλ. Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, 1979², σ.σ. 576-577.

9. Βλ. D. H. Ludlow (Ed), *Encyclopedia of Mormonism*, τόμ. 2(1992), σ. 649.
10. Βλ. Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, 1979², σ.σ. 546-547, 742.
11. Βλ. Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, 1979², σ. 192. Πρβλ. *Panorama der neuen Religiosität*, 2001, σ. 581.
12. Βλ. *Διδαχή καί Διαθήκες*, 130:22. Βλ. Ἀναλυτικά. W. Martin, *The Kingdom of the Cults*, ὅπ.π., σ.σ. 226-228.
13. Βλ. A. Hoekema, *The Four Major Cults*, ὅπ.π., σ. 34.
14. Βλ. ἀναλυτικά W. Thiede, *Die "Heiligen der Letzte Tage" Christen jenseits der Christenheit*, EZW Texte 161/2001, σσ. 2-5.

Ἡ ιστορική εξέλιξη
τῶν ἀμφίων (α΄)*

Ἄριστειδῆ Πανώτῃ,
Θεολόγου-καθηγητοῦ

Η διακονία τῆς λατρείας σέ ὅλα τὰ θρησκευόμενα συνδέεται μέ τήν εἰδική ἀμφίεση τοῦ λειτουργοῦ κατά τήν ὥρα ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων του. Στήν ἀρχαία θρησκεία τοῦ Ἰσραήλ τήν ἀμφίεση τοῦ λειτουργοῦ ρυθμίζει αὐστηρά ὁ ἴδιος ὁ Θεός (Ἐξοδ. κη', 30·39. Ἀριθμ. στ'. 10·17. Λευϊτ. α', 8·18·21. Α' Βασ. β'. 22. Β' Βασ. στ.).

Βασικό ἄμφιο τοῦ ἱερέα τῆς νομικῆς λατρείας εἶναι ἓνα λινό καί λευκό περιζώμα. Αὐτό μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου μεταβάλλεται σέ λευκό ποδήρη χιτῶνα καί ἐπάνω του προστίθενται καί ἄλλα ἄμφια. Ἡ ἱερατική αὐτή ἀμφίεση ἐπιτρεπτόταν μόνον μέσα στό χῶρο λατρείας. Κατ' ἐξαίρεση μόνον ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ ἱερατικοῦ συλλόγου ἀρχιερέας, ὁ ὁποῖος ἦταν ὁ ξεχωριστός πνευματικός ἡγέτης τοῦ περιουσίου λαοῦ, ἔφερε δημόσια καί καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς θητείας του τήν εἰδική ἀμφίεσή του.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἔφερε τήν ἐνδυμασία τῶν συγχρόνων του. Κάθε ἐμφάνισή του μέ διαφορετικό ἔνδυμα θά προκαλοῦσε τήν ἀντίδραση καί θά ἐσχολιάζετο ἀπό τοὺς ἐπικριτές του. Καμιά τέτοια μαρτυρία δέν διασώθηκε. Τά ἱμάτιά του

περιελάμβαναν: ἓνα κατασάρκιο χιτῶνα, τό σαλούκ, πού ἦταν λίγο μακρύτερος ἀπό τόν ἑλληνικό χιτῶνα, καί τό καθαυτό ἱμάτιο, τόν ἄρραφο ἐπενδύτη, τό ταλίθ, πού ἔμοιαζε μέ τόν φιλοσοφικό τρίβωνα. Μέ αὐτά τὰ ἐνδύματα δοξάστηκε κατά τήν Μεταμόρφωση, ὅταν ἐγένοντο λευκά ὡς τό φῶς (Ματθ. ιζ' 2). Μετά λίγες ἡμέρες, μέ τὰ ἴδια ἱμάτια προσῆλθε στό ἀνώγειο τῆς Ἁγίας Σιών καί ἐνιψε τά πόδια τῶν μαθητῶν του καί στή συνέχεια παρέδωσε τό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας, τό κέντρο τῆς ζωῆς καί τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας του. Γιά τόν πολῦτιμο αὐτό ἄρραφο χιτῶνα οἱ σταυρωτές του ἔβαλαν κλῆρο. Μέ τὰ ἴδια ἱμάτια δοξασμένα παρουσιάζεται σέ ὅσους τόν ἀγάπησαν μετά τήν Ἀνάστασή του, καί μέ αὐτά ἀνέρχεται στοὺς οὐρανοὺς.

Τήν ἴδια ἀκριβῶς παρουσία ἔχουν καί οἱ ἀπόστολοι καί οἱ διάδοχοί τους τῶν πρώτων χριστιανικῶν γενεῶν. Κανείς δέν τόλμησε νά φορέσει ἄμφια Ἰουδαίου ἱερέα ἢ ἀρχιερέα ἢ κάτι παραπλήσιο, πρὶν ἢ μετά τήν καταστροφή τῶν Ἱεροσολύμων (70 μ.Χ.). Ἡ γνωστή μνεία τοῦ Πολυκράτη περὶ «φερομένου πετάλου»

* Ἀπόσπασμα ἀπό τήν εἰσήγηση τοῦ κ. Ἄρ. Πανώτῃ στήν Ἡμερίδα «Τά ἱερά Ἄμφια καί ἐξωτερική περιβολή τοῦ Ὁρθοδόξου Κλήρου», ἡ ὁποία περιλαμβάνεται στήν ὁμώνυμη ἔκθεση τῆς σειρᾶς «Ποιμαντική Βιβλιοθήκη» τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ε.Μ.Υ.Ε.Ε., σσ. 39-43

ἀπό τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη, δέν ἔχει σχέση μέ εἰδικό ἄμφιο, ἀλλά μάλλον μέ κάποια διάκριση τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος.

Τό ὄραμα τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη γιά τήν οὐράνια παρουσία τῶν πρεσβυτέρων γύρω στό θρόνο τοῦ Θεοῦ (Ἀποκ. δ', 1-11), ἐπέδρασε στή χριστιανική λατρεία στόν β' αἰώνα καί ἐξῆς. Ἐπηρέασε τήν ἐνδυμασία τῶν βαπτιζομένων, ἀλλά καί τῶν χειροτονημένων μέ τήν εἰδική ἱερωσύνη. Οἱ κληρικοί λευκοφοροῦν σέ ἔνδειξη τῆς πνευματικῆς καθαρότητάς τους. Κατά τήν ἱερουργία τοῦ πασχαλίου μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας ὁ ἱεουργός φέρει *κατάλευκον ἅγιον ποδήρη χιτώνα*, πού ἔμοιαζε μέ τό σημερινό στιχάριο (Εὐσ. Ἐκκλ. Ἰστ. ι', 4.2). Ὁ χιτώνας αὐτός εἶναι τό ἀρχαιότερο λειτουργικό ἄμφιο καί ἔπρεπε νά «ἀποστίλβει μέ τήν λευκότητά του», ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Τόν φοροῦσε ἐπάνω ἀπό τά καθημερινά ἐνδύματά του ὁ λειτουργός, *μόνον κατά τήν ὥρα τῆς τελέσεως τῆς λατρείας*. Ἐκτός λατρείας ἢ δημόσια περιφορά κάποιου σχήματος ἦταν ἐπικίνδυνη στήν ἐποχή τῶν διωγμῶν. Εἶναι γνωστό πώς οἱ ἐπίσκοποι τῶν πέντε πρώτων αἰώνων, ἐκτός λατρείας, φέρουν τήν ἴδια ἐνδυμασία μέ τούς λοιπούς ἀξιοπρεπεῖς πολίτες, πολύ δέ περισσότερο οἱ λοιποὶ κληρικοί. Αὐτό τό μαρτυροῦν ἀρχαῖες διασωθεῖσες παραστάσεις τους, ὅπως ὁ ἀνδριάντας τοῦ Ρώμης Ἰππολύτου († 235) καί τό ψηφιδωτό τοῦ ἱεροῦ Ἀμβροσίου († 397) κ.ἄ. Στήν *κλάση τοῦ ἄρτου*, πού ἀπεικονίζεται στήν Κατακόμβη τοῦ Ἁγίου Καλλίστου τῆς Ρώμης (μέσα τοῦ β' αἰώνα), ὁ λειτουργός φέρει ποδήρη χιτώνα καί ἱμάτιο, ὅπως ὁ Ἰησοῦς στήν

τοιχογραφία τῆς Δούρας-Εὐρωποῦ (250). Ἡ «δεομένη» πλησίον τοῦ Ἐκκλησία, ὑπό μορφή γυναικός, φέρει χιτώνα καί ζώνη, καθώς καί στό κεφάλι τῆς *περιώμιο* σάλι προσευχῆς (τό ἐβραϊκό τολέτ), πού εἶναι χαρακτηριστικό κυρίως σέ ὅλες τίς μυσταγωγικές λατρεῖες. Ἐνα αἰώνα μετά (μέσα τοῦ γ' αἰώνα), ἀρχίζουν νά χρησιμοποιοῦν οἱ προεστῶτες τῆς Εὐχαριστίας ἐπίσκοποι, ἴσως λόγω τῆς ἡλικίας τους καί τῆς ψυχρότητος τοῦ κλίματος πού ζοῦσαν, τήν χειμερινή ὁδοιπορική *χλαμύδα*, τήν γνωστή ὡς *φελόνη*. Αὐτή εἶχε ἀντικαταστήσει τήν ἀρχαία *τήβεννο* τῶν ρωμαίων εὐπατρίδων ἤδη ἀπό τόν α' καί τόν β' αἰώνα. Τό ἀρχικό σχῆμα τῆς φελόνης ἦταν στρογγυλό, ὅμως στόν σ' αἰώνα, χάρι διευκόλυνσεως τῶν χειρῶν, ἀποκόπηκαν τά πλάγια μέρη τῆς. Ὅταν οἱ συνάξεις τῶν χριστιανῶν πληθύνθηκαν καί ἔπρεπε νά ὀργανωθοῦν *ἐνόριες ἐκκλησίες* (ἐνορίες), μέ δικό τους πλέον *θυσιαστήριο*, οἱ προεστῶτες-ἐπίσκοποι παρεχώρησαν τό ἀποκλειστικό τους δικαίωμα νά τελοῦν *μόνον αὐτοί* τήν Εὐχαριστία καί στούς πρεσβυτέρους, ὥστε καί ἐκεῖνοι νά καθαγιάζουν ἔγκυρα τά *Τίμια Δῶρα*. Ὡς τότε οἱ πρεσβύτεροι εἶχαν καθήκοντα *κατηχητικά καί βαπτισματικά*, ὅπως δείχνει ἡ εὐχή τῆς χειροτονίας τους. Ἀποδεικτικά τοῦ νέου καθήκοντός τους ἦταν: ἡ τέλεση τοῦ μυστηρίου στό *ἀντιμήνσιο* πού καθαγίασε ὁ τοπικός ἐπίσκοπος καί ἡ μνημόνευση τοῦ ὀνόματός του. Ὡς ὄρατό σημάδι τῆς παραχωρήσεως αὐτῆς ἦταν ἡ ἀμφίεση τοῦ πρεσβυτέρου μέ τό ἄμφιο πού φοροῦσε ὁ ἐπίσκοπος ὅταν τελοῦσε τήν Εὐχαριστία, δηλαδή τό *φελόνιο*. Τό ἄμφιο αὐτό ἦταν συνήθως μονόχρωμο, *λευκό*. Στή συνέχεια

ἔγινε καστανό ἢ ἐρυθρό καί σπάνια χρυσό. Ποτέ ὁμως δέν προτιμήθηκε τό μαῦρο, ἐπειδή ἀπάδει στόν πασχάλιο χαρακτήρα τῆς Εὐχαριστίας, οὔτε καί ἂν αὐτή μετεδίδετο κατά τήν Τεσσαρακοστή, ὅπως γίνεται στήν Προηγιασμένη. Ὅμως ἡ ποιότητα καί ὁ στολισμός τοῦ φελονίου δέχθηκε ἀπό παλαιά πολλές ἐπικρίσεις. Ἡ πολυτελής κατασκευή του θεωρεῖται ἔνδειξη τῆς κενοδοξίας τοῦ φέροντος καί συντελεῖ στόν σκανδαλισμό τῶν πιστῶν. Ὁ Ρώμης ἅγιος Κελεστίνος († 432), μέ ἐπιστολή του ἔντονα φέγει τούς ἐπισκόπους πού λαμπροφροῦν μέ προκλητικά ἄμφια καί παραμελοῦν τήν πνευματική τους μόρφωση καί ζωή (Ἐπ. δ', Migne P.L. 50,429). Τό ἴδιο κάνει στήν Ἀνατολή καί ὁ Ἀμασειᾶς Ἀστέριος, γιά ὅσους κεντοῦν στά φελονιά τους παραστάσεις βιβλικές ἢ ἑορταστικές. Ποῦ νά ζοῦσε σήμερα!

Παλαιά συνήθεια ἦταν οἱ ἀναδεικνυόμενοι ἄρχοντες νά τιμῶνται μέ ἓνα σύμβολο ἐξουσίας, ὅπως ἦταν ἡ ζώνη. Τήν συνέχιζαν τή συνήθεια αὐτή καί οἱ Ρωμαῖοι. Ἡ περιβολή μέ κάποιο ἀξίωμα συνδέετο μέ τό ζῶνυσθαι ζώνην. Ἡ διαδικασία αὐτή ἐπεκράτησε καί στήν Ἐκκλησία. Ὁ καθηρημένος κληρικός κατέθετε τό σύμβολο τοῦ ἀξιώματός του, εἴτε αὐτό ἦταν τό ὠμοφόριο, εἴτε τό ἐπιτραχήλιο ἢ τό ὄράριο. Μερικές φορές αὐτό γινόταν καί μέ... ἐπισημότητα ἐν μέσῳ ἐκκλησίας! Ὑπάρχουν τέτοια παραδείγματα. Στή βιβλική παράδοση ἡ ζώνη εἶναι σύμβολο τῆς ἐτοιμότητος πρὸς ἱερουργία καί αὐτό τό πρόσεξε ἀκόμη καί ὁ Λούθηρος καί τό διατήρησε ὡς μοναδικό ἄμφιο τῆς ὁμολογίας του. Τά ὑφιστάμενα σήμερα τρία διαφορετικά ἄμφια πού φανερώνουν τήν τάξη τῆς

ἱερωσύνης στήν ὁποία ἀνήκει κάθε κληρικός, πιθανότατα προέρχονται ἀπό ἐξέλιξη τοῦ ἀρχαιοτάτου αὐτοῦ συμβόλου ἐξουσίας καί διακονίας, τῆς ζώνης. Ἡ θέση της ἐπὶ τοῦ ἱερωμένου προσδιορίζει τόν βαθμό του. Ὅταν αὐτή ἡ ζώνη μοιράζεται ἐμπρός καί πίσω ἀπό τόν ἀριστερό ὤμο, χωρίς τήν ἀναδίπλωση καί τήν περιβολή πού γίνεται σήμερα, σημαίνει τόν διακονικό βαθμό. Ὅταν τό πίσω μέρος τῆς ζώνης περιβάλλει τόν τράχηλο τοῦ λειτουργοῦ, ὅπως λέγει καί ἡ εὐχή τῆς χειροτονίας τοῦ πρεσβυτέρου, καί ζυγίζεται πρὸς τά ἐμπρός μέ τό ἄλλο ὑπόλοιπο ἀριστερό μέρος του, τότε δηλώνει τό ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου. Ὅταν πάλι τό δεξιό τμήμα τῆς ζώνης ἀναδιπλώνεται ἀπό τό στήθος πρὸς τόν ἀριστερό ὤμο καί ρίπτεται πρὸς τήν πλάτη ὡς νοητή θηλειά, σημαίνει τήν «μυλόπετρα» τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, γιά τήν ὁποία μίλησε ὁ Κύριος (Ματθ. ιη', 6). Ἀπό τίς ἀρχαῖες τοιχογραφίες καί τά ψηφιδωτά πού ἀπεικονίζουν κληρικούς ὄλων τῶν βαθμῶν καί τίς λειτουργικές τους στολές, γνωρίζουμε πλέον καί ἀκριβῶς τό πλάτος καί τό μήκος αὐτοῦ τοῦ ἀμφίου, πρὶν ὑποστεῖ τήν διαπλάτυνση πού ἔχει σήμερα, κυρίως τό ὠμοφόριο, ἀπό τήν κοσμική ἐπιρροή τοῦ αὐτοκρατορικοῦ λώρου. Τό μόνο θετικό εἶναι ὅτι διά μέσου τῶν αἰώνων κράτησε τό λευκό του χρῶμα, ὄχι ὁμως καί τήν μάλλινη κατασκευή του, παρά τήν προσπάθεια μερικῶν νά τοῦ ἀλλάξουν καί τό χρῶμα καί νά τό ἀλλοιώσουν μέ ἄσχετα κεντήματα στά ἔσχατα χρόνια τους.

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Ἁγιασμένες Μορφές στά νησιά τῶν Βορείων Σποράδων (α')

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανού,
Ἐφημ. Ἰ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ἰ. Μ. Χαλκίδος

Τά νησιά τῶν Βορείων Σποράδων, δηλαδή ἡ Σκιάθος, ἡ Σκόπελος καί ἡ Ἀλόννησος μέ τά ἐρημόνησα, ὑπῆρξαν ἀναμφίβολα τόποι στούς ὁποίους κατέφυγαν πνευματοφόροι πατέρες μέ σκοπό τήν ἄσκησι, τήν ἡσυχία καί τόν ἁγιασμό τους. Γιατί ἦσαν χῶροι ἡσυχαστικοί, εὐκατάνυκτοι, εὐλογημένοι, καί ἐνθέου θεωρίας πρὶν ἀκόμα ἡ καταλυτική "τουριστική ἀξιοποίηση" τοὺς μεταβάλλει σέ τόπους σαρκολατρίας καί εὐδαιμονισμού, δυστυχῶς.

Γιὰ τόν ἀναγνώστη πού ἐπιθυμεῖ νά γνωρίσει διαφορετικά, ἀπ' ὅτι τά διαφορὰ ἐντυπα καί οἱ τουριστικοὶ ὁδηγοὶ παρουσιάζουν, τά νησιά αὐτά, θά γίνῃ σὺντομος λόγος γιὰ Μορφές Ἁγίων πού τά σημάδεψαν καί παράλληλα τά σφράγισαν μέ τή δωρεά τῆς γνήσιας πνευματικῆς ζωῆς – ἄσχετα ἂν οἱ μεταγενέστεροι τήν ἀποποιήθηκαν ἢ μερίμνησαν ὥστε νά παραμεριστεῖ μέ τρόπο....

Μέχρι τήν παρουσία τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, ὁ ὁποῖος ἀγοράζει στίς Βόρειες Σποράδες τό Πελαγονήσι, τή σημερινή Κυρά-Παναγιά, αὐτό τό περίφημο ἐρημονήσι κοντά στήν Ἀλόννησο, τό μόνο πού γνωρίζουμε εἶναι ἡ παρουσία στή Σκόπελο, μέ ἀντίστοιχη ἀκτινοβολία καί στά ὑπόλοιπα

νησιά, τοῦ Ἁγίου Ρηγίνου πρώτου (:) Ἐπισκόπου Σκοπέλου.

Ὁ Ἅγιος Ρηγίνος, σύμφωνα μέ τό λιτό συναξάρι Του, «κατήγετο ἐξ Ἑλλάδος» καί ἔγινε Ἐπίσκοπος Σκοπέλου σέ χρόνια δύσκολα, ὅταν ὁ Ἰουλιανός ὁ Παραβάτης εἶχε κηρύξει τήν ἐπαναφορά τῆς εἰδωλολατρίας. Μαρτύρησε τόν 40 αἰ. στή Σκόπελο. Ἡ παράδοση διασώζει, μεταξύ τῶν ἄλλων, ὅτι μαζί μέ τόν Ἅγιο μαρτύρησαν καί 40 Σκοπελίτες.

Στή συνέχεια ἔχουμε τήν ἁγιαστική παρουσία τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἔλαβε ὑπό τήν προστασία καί τήν πνευματική καθοδήγησι τῶν ἡσυχαστῶν τῆς Κυρά-Παναγίας – τῶν Γυμνοπελαγησίων ὅπως ὀνομάζονταν τότε, πρέπει νά τό ἐπισκέφτηκε, ἀφοῦ, μάλιστα, πέρασε κι ἀπό τή γειτονική Σκῦρο.

Ἀσφαλῶς ἡ παρουσία Του στή γειτονική Κυρά Παναγιά, πρέπει νά τό ποῦμε μέ συγκρατημένη βεβαιότητα, προκαθόρισε καί τήν ἔλευσή Του στή Σκόπελο πού ἦταν καί ἡ ἔδρα τῆς Ἐπισκοπῆς τῆς περιοχῆς ἐκείνης.

Τά στοιχεῖα πού ἔχουμε γιὰ τήν παρουσία ἄλλων ἁγιασμένων Μορφῶν στίς Βόρειες Σποράδες ὡς τόν 17° αἰ. εἶναι, ὡς σήμερα, ἐλάχιστα. Π.χ. ὑπάρχει πα-

ράδοση ότι ο ὄσιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ πέρασε ἀπὸ τῆ Σκιάθου. Φυσικά ἂν συνέβη κάτι τέτοιο, πρέπει νὰ πέρασε κι ἀπὸ τῆ Σκόπελο, ὅπου, μέχρι τὸν 18ο αἰ., ὑπῆρχε τὸ παλιὸ μετόχι τῆς μονῆς Ἁγίας Τριάδος Σουβριᾶς κι εἶναι ἡ σημερινή ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου «στό γιάλο».

Τὸν 17ο αἰ., λοιπόν, ὅταν ἀρχίζουν τὰ νησιά νὰ συνέρχονται ἀπὸ τὴν καταιγιστικὴ ἐμφάνιση τοῦ αἰμοχαροῦς Μπαρμπαρόσσα, ἐμφανίζονται τὰ πρῶτα μετόχια τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὰ νησιά Σκιάθου, Σκόπελο –πιθανῶς καὶ Λιαδρόμια (Ἀλόνησο)– ἀλλὰ καὶ στὰ Ἐρημόνησα. Μετόχια τὰ ὁποῖα συντελοῦν στὴν Ὀρθόδοξη πνευματικὴ ἀναγέννηση τῶν νησιωτῶν μὲ τὴν παρουσία φωτισμένων κι ἁγιασμένων πατέρων, πού ὑπῆρξαν παράλληλα κομιστές ἰ. λειψάνων καὶ περιπύστων ἰ. Εἰκόνων.

Στὴ Σκόπελο, στίς ἀρχές τοῦ 18ου αἰ. ἔρχεται, ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τῶν Σκοπελιτῶν καὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴ συνδρομὴ τοῦ Μητροπολίτου πρ. Ἄρτης Νεοφύτου Μαυρομμάτη, ὁ ὄσιος Ἱερόθεος ὁ Ἰβηρίτης γιὰ νὰ διδάξει στὴν ἐκεῖ νεοσύστατο Σχολή. Παράλληλα ὁ ὄσιος κηρύττει καὶ στηρίζει μὲ τὸν συμβουλευτικὸ/ποιμαντικὸ του τρόπο τοὺς Σκοπελίτες, ἐνῶ τοὺς παραδειγματίζει, ζώντας ὁ ἴδιος σὲ ἀσκητικὸ τόπο, στό μοναστηράκι δηλαδὴ τῶν Ταξιαρχῶν στό Βάτο, καὶ μὲ ἡσυχαστικὸ τρόπο. Μαθητὴς τοῦ ὁσίου ὑπῆρξε ὁ πολὺς Καισάριος Δαπόντες.

Ὁ ὄσιος θὰ μεταβεῖ ἀργότερα στό νησάκι Γιούρα μαζί μὲ τὸν μαθητὴ του, τὸν ἱερομόναχο Μελέτιο, ὅπου στίς 13 Σεπτεμβρίου 1745 θὰ τελειωθεῖ ἐν εἰρήνῃ.

Πρέπει δὲ νὰ ποῦμε πὼς στὰ Γιούρα ὑπῆρχε μικρὸ μονύδριον ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Ἀναφέρει δὲ ὁ Ἀργύρης Φιλιππίδης τὰ ἐξῆς. «Ἀπὸ τὸ Ψαθονήσι ἔμπροσθεν (ἐννοεῖ τὴ σημερινὴ Ψαθούρα) ἔμπροσθεν δεξιά, εἶναι τὸ νησίον Γιούρα, ἄνευ λιμένος· εἶναι ψηλὸ βουνὸ καὶ φαίνεται μακρὰ. Ἔχει μόνον ἓνα μικρὸν μοναστηράκι, καὶ κάθονται ἐδῶ χρονικῶς ἓνα δύο πατέρες καὶ ζοῦν μίαν ζωὴν ἀσκητικὴν, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ὑπὲρ ὑγείας τῶν Ὀρθοδόξων».

Στὰ μέσα τοῦ 18ου ἔρχεται στὴ Σκόπελο νὰ διδάξει καὶ ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, τοῦ ὁποῖου εἰκόνα, ἀπὸ τίς παλαιότερες, σώζεται στό νησί.

Περίπου τὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο, δηλαδὴ, στὰ μισὰ τοῦ 18ου αἰ. ἐμφανίζεται στὴ Σκόπελο καὶ μία ἀκόμα ἀγασμένη μορφή, τοῦ Καυσοκαλυβίτη Γέροντα Παΐσιου τοῦ Α', τοῦ Μυτηληναίου, ὁ ὁποῖος μόνιαζε στό κελλί τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, στὰ Καυσοκαλύβια. Ἀναφέρει σχετικὰ ὁ φίλος του Καισάριος Δαπόντες, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς καὶ μεσολάβησε γιὰ τὰ παρακάτω, τὰ ἐξῆς: «*Παΐσιος ἱερομόναχος Μυτηληναῖος, Καυσοκαλυβίτης ἐπίσημος καὶ ἄξιος τοῦ καταλόγου καὶ αὐτός... Εἰς τὴν Σκόπελον ἀπελθὼν, τοῦ ἐπαράδωκαν οἱ ἀπόγονοι τῶν κτιτόρων τὸ ἱερόν μοναστήριον τῆς ἁγίας Μεταμορφώσεως, ἔρημον, καὶ μανδρὶ τῶν γιδοπροβάτων, τὸ πλησίον εἰς τὸ ἐμόν καὶ πατρικόν μου μοναστήριον τῆς Παναγίας τῆς Εὐαγγελιστρίας, (μεγάλῃ ἢ χάρις της) καὶ τὸ ἐκυβέρνησε, καὶ τὸ ἀνθρώπισε, καθὼς φαίνεται».*

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Ὁ Ἅγιος Ζαχαρίας ἀπό τήν Ἄρτα

Ν.Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου,
Μ.Θ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Αὐτός ὁ μάρτυρας τῆς πίστεως κατα-
γόταν ἀπό τά μέρη τῆς Ἄρτας. Σέ
μικρή ἡλικία ἐξιλαμίστηκε καί ἔφυγε
ἀργότερα καί ἤλθε στίς Παλαιές Πάτρεις,
ὅπου ἀσχοῦσε τήν τέχνη τοῦ γουναρά.
Εἶχε κρυφά τό βιβλίον, τό ὁποῖο ὀνομά-
ζεται Ἄμαρτωλῶν Σωτηρία καί διαβά-
ζοντάς το μετενόησε καί ζητοῦσε ἀπό
τόν Χριστό νά ἀξιωθεῖ νά σωθεῖ. Ἄφου
ἔμαθε ὅτι βρισκόταν ἐκεῖ ἕνας ἐνάρετος
πνευματικός, πῆγε νύχτα πρὸς αὐτόν
καί ἐξομολογήθηκε τήν ἁμαρτία του καί
τήν ἐπιθυμία του νά ὁμολογήσει τόν
Χριστό. Ὁ πνευματικός τοῦ εἶπε ὅτι
παρ' ὅλο πού ὁ λογισμός του ἦταν ἔντο-
νος, δέν ἔπρεπε νά τεθεῖ σέ ἐφαρμογή,
διότι πολλές φορές οἱ ἄνθρωποι πλα-
νῶνται ἐκ δεξιῶν, ἔχοντας καλοῦς λογι-
σμούς.

Ὁ Ζαχαρίας κλείστηκε στό ἐργαστήριό
του καί ἄρχισε νά νηστεύει προσευχόμε-
νος, μέχρις ὅτου ἄναψε μία φλόγα στόν
ἐσωτερικό του κόσμον, ἡ ὁποία τοῦ ἐπέ-
φερε ἀγάπη στόν Χριστό καί ἐπιθυμία
νά δώσει τήν ζωήν του γιά τό ὄνομα τοῦ
Κυρίου. Ἄκολούθησε ἐξομολόγηση μέ

κατάνυξη καί ὁ πνευματικός ὡς πρακτι-
κός καί φρόνιμος σκέφτηκε νά τόν δοκι-
μάσει. Ὁ πνευματικός αὐτός, ἐπειδή
φοβόταν μήπως ἀποκάμει ὁ μάρτυρας
κατά τήν διάρκεια τῶν βασανιστηρίων,
τόν ἀπέτρεπε. «Τότε ὁ Ἅγιος ἀποκρί-
θηκε στόν πνευματικό καί τοῦ εἶπε·
“Ἐχω τόση δίψα νά βασανισθῶ γιά τόν
Χριστό, ὅπου ἐπιθυμῶ νά λάβω, ἄν ἦταν
δυνατόν καί περισσότερα βασανιστήρια,
ἀπό αὐτά πού μοῦ ἀνέφερες”. Πρὸ τῶν
λόγων αὐτῶν τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως
καί τῆς ἀγάπης στό Χριστό, ὁ πνευματι-
κός μετέδωσε τά Ἄχραντα Μυστήρια
στόν Ἅγιο καί τόν εὐλόγησε».

Ἐκεῖνος πώλησε τά ὑπάρχοντά του,
ἔδωσε τά χρήματα στούς πτωχοῦς καί
κατόπιν πῆγε στόν κριτή στόν ὁποῖο δή-
λωσε μέ παρησία: «Ὁ Ζαχαρίας τόν
λέγει μετά παρησίας πολλῆς καί ἀφο-
βίας· ἐγώ Μεεμέτης δέν εἶμαι, ἀλλά Ζα-
χαρίας· καί ἐπειδή ἐγελάσθηκα καί
ἀρνήθηκα τόν Χριστόν τόν ἀληθινόν Θε-
όν, ὅπου ἐπίστευον ἀπό γεννήσεώς μου,
καί ἐδέχθηκα τήν ἐδικήν σας πίστιν εἰς

Τό κείμενο χρησιμοποίησε ὡς πηγές: α) Περαντώνη Μ. Ἰωάννου: *Λεξικόν τῶν Νεομαρτύρων*. β) *Συναξαριστή Νεομαρτύρων ἁγίων Μακαρίου Κορίνθου*, κ.λπ., Ἐκδοσις Ὁρθοδόξου Κυψέλης. γ) Ἀγαθαγγέλου, ἐπισκόπου Φαναρίου: *Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*.

τήν κρίσιν σας, διά τοῦτο τώρα ὅπου ἤλθον εἰς τόν ἑαυτόν μου, ἐγνώρισα πώς ἐγελάσθηκα καί ἤλθον πάλιν εἰς τήν κρίσιν σας νά ἀρνηθῶ τήν πίστιν σας καί νά ἐνδυθῶ τόν Χριστόν μου ὅπου ἀρνήθηκα».

Ἀποφασίστηκε τότε «νά τόν βάλουν εἰς τήν φυλακὴν καί τρεῖς φοραῖς τήν ἡμέραν νά τόν ἐβγάσουν εἰς τήν αὐλήν καί νά τόν ραβδίζουν αὐστηρῶς, ἕως ὅπου ἢ νά ἔλθῃ εἰς τήν πίστιν τους, ἢ νά ξεφυγήσῃ βασανιζόμενος! Εἶπαν δέ νά μή χυθῇ αἷμα ἀπό αὐτόν, διά νά μήν ὀρμήσουν οἱ Χριστιανοί νά παίρνουν τά αἱματωμένα χρώματα καί γένη διά τοῦτο ταραχή καί ἐπανάστασις, μέ τό νά ἐμποδίζωνται καί ὑβρίζωνται ἀπό ἡμᾶς», γράφεται στόν Συναξαριστή καί πιό κάτω ἀναφέρεται: «Ἐν μιᾷ δέ τῶν ἡμερῶν κοντά τό βράδυ, τόσον ἐβασάνισαν τόν εὐλογημένον, ὅπου πλέον δέν ἐδύνατο νά λέγῃ τήν εὐχήν, ἀλλά μόνον τά ὀμμάτιά του ἐσήκωσε καί ἐκοίταζεν, εἰς τούς οὐρανοὺς, εἰς ὅσον καιρόν ἐραβδίζετο. Τότε ὁ λεγόμενος μπελούμπασης, ὅπου εἶναι ὁ πρῶτος τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἐξουσιαστοῦ, ἐπρόσταξε τόν δεσμοφύλακα, νά βασανίσῃ τήν νύκτα τόν Μάρτυρα πολλά, ἕως ὅπου νά ἀποθάνῃ διά νά μή παιδεύωνται καί αὐτοὶ βασανιζόντες τον τόσας ἡμέρας· ὁ δέ δεσμοφύλαξ παραλαβὼν τόν Ἅγιον, ἐτάνυσε πολλά τούς πόδας του εἰς τό

ξύλον· ἔπειτα ἀνέβῃ εἰς τό κρεβάτι ὅπου εἶχεν ὑψηλά καί ἐκάθησε διά νά δειπνήσῃ. Τότε ὁ Μάρτυς ἐπόνεσε πολλά καί ἐξεφώνησεν, ὡχ! ἐκεῖνος τόν λέγει ἀποπάνω· τώρα ἄπιστε, νά πῶ ὅλον τό κρασί καί νά κατέβω νά σέ κόψω ἀπό ἄρμόν εἰς ἄρμόν· ὁ Μάρτυς τόν λέγει ἄν εἶσαι παλληκᾶρι μή λέγῃς λόγια μόνον, ἀλλ' εὐθύς κάμε καί ἐκεῖνα ὅπου εἶπες, διά νά σοῦ γνωρίζω καί χάριν. Ἐκεῖνος δέ θυμωθείς ἀπό τά λόγια τοῦ Μάρτυρος, κατέβῃ καί ἐτράβηξε πολλά τούς πόδας τοῦ Ἁγίου εἰς τό ξύλον καί τούς ἐτέντωσε μέ ὑπερβολήν καί ἀνέβῃ πάλιν νά ἀποδειπνήσῃ, φοβερίζοντας νά τοῦ κάμῃ ὕστερον καί ἄλλα φρικτά βασανιστήρια, ὁ δέ Μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, κάνοντας ὀλίγον νά σαλεύσῃ, ἐσχίσθησαν παρευθύς τά σκέλη του· τότε ποιήσας τό σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ εἰς ὅλον τό σῶμά του, καί εἰπὼν δυνατά, Κύριε εἰς χεῖράς σου παρατίθῃμι τό Πνεῦμά μου, ἐξεψύχησε».

Ἀπό τό λείψανό του ξεχινόταν εὐωδία. Σύρθηκε τότε καί ρίχτηκε σέ ἓνα ξεροπήγαδο. Τήν ἐπόμενη νύχτα εἶδαν οἱ Χριστιανοί πάνω ἀπό τό πηγγάδι φῶς καί ἔσπευσαν νά προσκυνοῦν τόν τόπο ὅπου τόν εἶχαν ρίξει. Οἱ Ἄγαρηνοὶ τότε, κάλυψαν τό λείψανο με ξερά χόρτα καί χῶμα καί ὁ Ἅγιος ἔμεινε ἐκεῖ.

Ἡ μνήμη του τελεῖται στίς 20 Ἰανουαρίου.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

Μέ ἀφετηρία τή μετοχή στή Θεία Λειτουργία τῆς 1^{ης} τοῦ ἡμερολογιακοῦ ἔτους, ὅποτε ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τήν Περιτομή τοῦ Κυρίου καί τή μνήμη τοῦ Ἀγ. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, συνεχίζεται ἀπό νέους, ἀγόρια καί κορίτσια, μέ ἀμείωτο καί ἀδιάπτωτο τό ἐνδιαφέρον, τό πρωτοχρονιάτικο ἔθιμο τῶν «βασιλιάδων», στήν Ἑνορία τοῦ Ἀγ. Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ Βελβεντοῦ.

«Βασιλιάδες» ὀνομάζονται ἐκεῖνοι-ες πού, μετά τή Θεία Λειτουργία τῆς Πρωτοχρονιάς, ψάλλουν τά πρωτοχρονιάτικα κάλαντα στά σπίτια τῆς Ἑνορίας. Ἡ ἀρχή γίνεται μέσα ἀπό τό Ναό καί ἀπλώνεται σέ ὅλα τά σπίτια.

Οἱ «Βασιλιάδες» ψάλλουν τά κάλαντα στό λειτουργό-Ἐφημέριο, παίρνουν τήν εὐχή του καί συνεχίζουν στά σπίτια τῆς Ἑνορίας, προσφέροντας χαρά καί πρωτοχρονιάτικες εὐχές γιά χρόνια πολλά καί εὐλογημένα μέ τήν παρουσία τους καί τή μελωδία τῶν στίχων τῶν καλάντων. Ὅλα αὐτά σέ συνάρτηση μέ τό κέντρο τοῦ πνευματικοῦ, πολιτιστικοῦ, κοινωνικοῦ καί πολιτικοῦ τρόπου συλλογικῆς ἔκφρασης, πού εἶναι ὁ ἱερός

Ναός καί τά ἐν αὐτῷ τελούμενα καί πού ἀποτελοῦν τήν ἐγγύηση τῆς ἀνοιχτῆς, συν-υπαρκτικῆς κοινωνικότητας, ἀπαλλαγμένης ἀπό ἐλιτισμούς, φοβικότητες καί ἄλλες (βλαπτικές γιά τόν τόπο καί τρόπο) γραφικότητες...

Οἱ «Βασιλιάδες» ἐπιστρέφουν στό Ναό καί τούς παρατίθεται τράπεζα στό Ἀρχονταρίκι τῆς Ἑνορίας. Ἡ τράπεζα, κατά τό ἔθιμο, περιλαμβάνει ψωμί-πρόσφορο ἀπό τή Λειτουργία, λουκάνικο καί ψητό κρέας, φέτα, τσίπουρο καί κρασί, προϊόντα ἀπό ἀνθρώπους πού σκάπτουν τή γῆ, ποιμαίνουν ποιμνία καί παράγουν, πρωτογενῶς, γεωργικά καί κτηνοτροφικά προϊόντα.

«Βασιλιάδες» 2013: Γιώργος Μπιλάς, Δημήτρης Μπικάκης, Εὐθύμης Καραγκιόζης, Ἀγγελική Κουκόλη, Ἰωάννα Κουκόλη, Ἰωάννα Στεφάνου, Βασιλική Μινάι, Θανάσης Κουτσιούκης, Δημήτρης Κωστόπουλος, Ἄγγελος Παπαγόρας, Ἰωάννα Κωστοπολούλου, Ἀφροδίτη καί Ἀναστασία Ζιούζιου, Μαρία Κουτσιούκη, Γεωργία Λιάλιου, Μαρία Ματοπούλου. Τό φλουρί τῆς βασιλόπιτας ἔπεσε στόν Εὐθύμη Καραγκιόζη.

π. Κωνσταντῖνος Ἰ. Κώστας
παπαδάσκαλος

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Ἐπιμέλεια: Σταῦρος Τερζῆς

- Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Ἄρκει ἡ νηστεία γιά νά κοινωνήσουμε;* ἐκδ. Τέριος, Κατερίνη 2012.
- Ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, «*Νέον Μαρτυρολόγιον*» δηλαδή μαρτυρία τῶν νεοφανῶν μαρτύρων. Ἀπόδοση στή νεοελληνική, ἐκδ. Συνοδεία Σπυριδωνος ιερομονάχου. Νέα Σκήτη, ἝΑγιον Ὅρος 2012.
- Ἀθανασοπούλου-Κυπρίου Σπυριδούλας, Κασσελοῦρη-Χατζηβασιλειάδη Ἐλένης: *Ἐκεῖ συμβαίνω. Ἐμφυλα θεολογικά δοκίμια*, ἐκδ. Ἄρμος 2012.
- Ἀνδρουλιδάκη-Πετράκη Ροδάνθης: *Ἡ διοίκηση στήν ἐνορία. Ἐφαρμογή καί προβληματισμοί*, ἝΡράκλειο Κρήτης 2012.
- Βουίσιτς Νικ, *Ζωή χωρίς ὄρια*, ἐκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2012.
- Δημητρακόπουλου Σοφοκλῆ: *Παρακλητική: Κυριακή. Κείμενο κατά στίξη καί μέλος καί νεοελληνική ἀπόδοση*, ἐκδ. Παρηρησία, Ἀθήνα 2012.
- Θαδδαίου τῆς Βιτόβνιτσα, *Οἱ λογισμοί καθορίζουν τή ζωή μας. Βίος καί διδαχές τοῦ γέροντα Θαδδαίου τῆς Βιτόβνιτσα*, ἐκδ. Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2012.
- Κουγιουμτζόγλου Γεωργίου (πρεσβ.): *Ἠγέτες καί ἡγεσία. Μία ὀρθόδοξη προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη 2012.
- Κωστάκου-Μαρίνη ἝΑννας: *Δύσκολο νά ζεῖς μ' ἕναν ἅγιο*, Ἀθήνα 2012.
- Λαμπρινοῦ Κοσμᾶ (ἀρχιμ.): *Τό μυστήριο τοῦ γάμου*, Φλώρινα 2011.
- Μαριάμ μοναχῆς - ἝΑεράκη Αἰκατερίνης: *Ἡ Ἐκκλησία: Ἡ πνευματική μας μάνα καί τροφός*, ἐκδ. Συμυρνωτάκη, ἱερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μικροκάστρου Σιατίστης, Ἀθήνα 2012.
- Μαρκάκη Νεκταρίου (πρωτ.): *Ἀναμνηστικόν. Μνήμες καί ἐορτές τῆς ἐκκλησίας*, ἐκδ. Τῆνος, Ἀθήνα 2009.
- Μηνιάτης ἝΗλίας, ἐπίσκοπος Κερκίνης καί Καλαβρυτών: *Ὁδός σωτηρίας*, ἐκδ. ἝΙερά Σταυροπηγιακή Μονή Παναγίας Τατάρνης Εὐριτανίας, 2012.
- Μουρζᾶ Μαρίας: *Ἐν μέσῳ κρίσης*, ἐκδ. ἝΑθως, Ἀθήνα 2012.
- Μπακογιάννη Βασιλείου (ἀρχιμ.): *Ναός, ἱερέας, θ. Λειτουργία, θ. Κοινωνία*, ἐκδ. Θαβώρ, ἝΑργίριο 2012.
- Παπαδάκη Βασιλείου (ἀρχιμ.): *Ἡ συμμετοχή στήν ἐξομολόγηση καί τήν θεία κοινωνία*, ἐκδ. ἝΙεράς Μονῆς ἝΑγίας ἝΑναστασίας τῆς Ρωμαίας, Ρέθυμνο 2012.
- Συλλογικός τόμος, (ἐπιμ. Κυριαζῆς Δημήτριος, π. Βασίλειος Θεορός), *Θεολογία καί ψυχοθεραπεία: Συγκλίσεις καί ἀποκλίσεις*, ἐκδ. ἝΑρμος, Ἀθήνα 2012.

- Κωνσταντίνου Δ. Βαστάκη, Πρωτοπρεσβυτέρου: *Έκτελεσθέντες Κληρικοί τής Όρθοδόξου Έκκλησίας τής Ελλάδος κατά τήν δεκαετίαν 1940-1949*. Έκδόσεις Παρησία 2011^β.

Ό πολίος καί σεβάσιμος Εύρυτάν πατήρ Κωνσταντίνος, παρά τό γεγονός ότι συνταξιοδοτήθηκε, έξακολουθει νά είναι παρών σέ κάθε έκδήλωση πού έχει σχέση μέ τήν Έκκλησία καί τήν ιστορία της, πέρα από τήν συμμετοχή του σέ λατρευτικές συνάξεις. Είναι, έξ άλλου, γνωστή ή αγάπη του στήν έρευνα καί τήν συγγραφή γιά τήν προβολή τοῦ έργου τής Έκκλησίας καί τών κληρικῶν της. Τό παρόν πόνημα, τό όποιο επανεκδόθηκε πρόσφατα, αποτελεί συγκλονιστική αποδεικτική συλλογή πεντακοσίων εξήντα πέντε κληρικῶν (έκτός από τίς πρεσβυτέρες, τά παιδιά καί τά αδέλφια τους), πού εκτελέσθηκαν στό διάστημα 1940-1949. Σκοπό έχει, όπως γράφει ό ίδιος, τήν απότιση φόρου τιμής στήν αγάπη γιά τήν Πατρίδα καί τήν Έκκλησία τόσων ανθρώπων, οί όποιοι αποδεδειγμένα υπήρξαν πρόσωπα μέ ύψηλή αίσθηση τοῦ καθήκοντος πρὸς τό κοινωνικό σύνολο καί επίγνωση τής ανάγκης γιά ανύψωση καί καλλιέργεια τοῦ έαυτοῦ τους. Όλοι αὐτοί βασανίσθηκαν καί εκτελέσθηκαν στοχευμένοι από μισαλλόδοξους ξένους καί ήμετέρους. Τό υλικό τοῦ βιβλίου προέρχεται από μαρτυρίες σέ άλλα βιβλία, περιοδικά, κτιτορικά καί άλλα κείμενα μονῶν, μαρτυρίες καί μνήμες. Τά όνόματα είναι σέ αλφαβητική σειρά γιά τήν ευχερέστερη παρακολούθηση τών πληροφοριῶν, στίς όποιες περιλαμβάνονται ή ηλικία, ό τόπος ιερατικής διακονίας τους, ό τόπος καί ό χρόνος τοῦ μαρτυρίου τους, οί εκτελεστές τους καί όσα άλλα σχετικά υπάρχουν. Ός γνωστόν, καί ό πατέρας τοῦ π. Κωνσταντίνου ήταν ένας από τούς εκτελεσθέντες, πού κάηκε ζωντανός από τούς Ιταλούς φασίστες στό Μικρό Χωριό τήν παραμονή τών Χριστουγέννων τοῦ 1942. Η έκδοση πέρα από τήν ιστορική αξία της αποτελεί μάθημα πίστης καί φιλοπατρίας σέ καιρούς πού καί οί δύο υφίστανται διωγμούς έν όνόματι τής παγκοσμιοποίησης καί τής αντικληρικαλικής μανίας όρισμένων άδαῶν καί επιτηδείων.

- *Τά λόγια σου σάν μέλι. Σύγχρονες αναγνώσεις στοῦς Ψαλμούς*. Συλλογικός τόμος. Έκδόσεις Έν πλῶ, Αθήνα 2012.

Όπως είναι γραμμένα τά όνόματα στό καλαισθητο έξώφυλλο τοῦ βιβλίου, οί: Μ. Βαμβουνάκη, Δ. Καραγιάννης, Σωτ. Γουνελās, Άλ. Κακαβούλης, Μ. Κωνσταντίνου, π. Σωφ. Γκουτζίνης, Έλένη Καραγιάννη, Άν. Γκίτση, π. Θ. Μουρτζάνος, Ν. Κεσμέτη, π. Δ. Θεοφίλου, Π. Κουφογιάννη, π. Χρυσ. Τύμπας, Π. Κανελλοπούλου, π. Σπ. Βασιλάκος, π. Χαράλαμπος Παπαδόπουλος, π. Άθ. Παραβάντσος, Κ. Έμ-

μανουηλίδης, Στ. Μιούζ και π. Β. Θερμός, πού είχε και τήν ἐπιμέλεια τῆς ἐκδοσης, μαζί μέ κείμενα τῶν Μ. Βασιλείου, Ἄγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Μ. Ἀθανασίου, Φώτη Κόντογλου, π. Εὐσεβίου Βίττη, Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Δημητρίου καί Ἀωνόμου τινός εὐλογημένου, ὅλοι γνωστοί ἐπιστήμονες, θεολόγοι, φιλόλογοι, νομικοί, οἰκονομολόγοι, γιατροί, ψυχίατροι, πολλοί ἀπό τούς ὁποίους καί διακεκριμένοι λογοτέχνες, ἔδωσαν μία θαυμάσια ὁ καθένας προσέγγιση σέ διαφορετικό Ψαλμό καί μέ τά δικά του μέσα ὁ καθένας, ὥστε τά ποιήματα τοῦ μεγαλόπνοου Ψαλτηρίου νά μὴν ἀποτελοῦν αὐτό πού ἔλεγε ὁ Παπαδιαμάντης, καί παραθέτει στήν εἰσαγωγή τοῦ ἔργου ὁ π. Β. Θερμός, « ἀνάγνωσις νυστακτική», ἀλλά κείμενα προσευχῆς, προβληματισμοῦ, ἀκόμα καί πνευματικῆς καί αἰσθητικῆς τέρψης, ὅχημα σέ ἀνώτερα ἐπίπεδα προβληματισμοῦ καί ψυχικῆς ἐμβάθυνσης. Ὁ χώρος δέν ἐπιτρέπει ἐπέκταση παρά μία ἀναφορά. Ἀσφαλῶς πρόκειται γιά ἐκδοτικό γεγονός! Ἡ κατανόηση τῆς γλώσσας τους εἶναι θέμα παιδείας πρωτίστως καί τά κείμενα τοῦ συλλογικοῦ αὐτοῦ ἔργου ἀποτελοῦν ἤδη μία σπουδαία προσέγγιση. Ἐπιτρέψτε μου τήν ἄποψη, ὅτι πρὶν ἀποφασίσουμε νά εἰσαγάγουμε μεταφράσεις, ἅς κάνουμε ὁ καθένας ἀπό τήν σκοπιά του προσπάθειες νά συμβάλουμε οὐσιαστικά στήν ἐνίσχυση, τήν ἀνοδο τῆς ταλαίπωρης παιδείας γενικῶς καί εἰδικῶς αὐτοῦ τοῦ τόπου. Τό παράδειγμα, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ὑποδειγματικό.

- Βίος-Μαρτύριον-Ἀκολουθία τῶν ἐν ἹΑθῶ ὀσιομαρτύρων Θεοφάνους καί Παΐσιου τῶν Κολλυβάδων. Ἐπιμέλεια - ἹΕκδοση: Κ.Β. Δημητρᾶ, Μεσολόγγι 2012.

Συμβολή στή γνωριμία δύο κολλυβάδων ὀσιομαρτύρων μέσα ἀπό τήν ἱστορία τῆς ἔριδας, μαζί μέ τήν ἀσματική τους Ἀκολουθία, πού ἔγραψε ὁ κ. Χαράλαμπος Μπούσιας καί τόν Παρακλητικό Κανόνα τους, πού εἶναι ποίημα τῆς Ἱσιδώρας μοναχῆς, καθηγουμένης τῆς Ἱ. Μ. Ἀγίου Ἱεροθέου Μεγάρων. ἹΕκδοση ἐπιμελημένη καί χρηστική.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

● Ὁ προσκεκλημένος Ἱεροκέρυξ καί Πρωτοσύγγελος τῆς Ἰ. Μ. Φλωρίνης Ἀρχιμ. τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου π. Ἰουστίνος Μπαρδάκας εἰσηγήθηκε τό θέμα: «Ὁ Ἱερεὺς ἐνώπιον τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων» καί ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Θεόκλητος Ντούλιας, τό: «Ἐνιαῖο Μισθολόγιο - Ἀξιολόγηση Ἱερέων - Διοικητικά Θέματα», στίς Ἡμερίδες πού πραγματοποιήθηκαν στίς 10 καί 11 Νοεμβρίου γιά τοὺς Ἐφημερίους τῶν Ἀρχ. Περιφερειῶν τῆς Ἰ. Μ. Μαντινείας καί Κυνουρίας. Συζητήθηκαν ἐπίσης θέματα διοικητικῆς φύσεως, διεξήχθη διάλογος, ἀπαντήθηκαν ἐρωτήσεις καί διατυπώθηκαν ἀπόψεις σχετικές μέ τά θέματα πού ἀναπτύχθηκαν.

● Ἐκδήλωση τιμῆς γιά τοὺς γονεῖς τῶν Ἱερέων, τῶν Μοναχῶν καί τῶν Μοναζουσῶν τῆς Ἰ. Μ. Πατρῶν πραγματοποιήθηκε στόν νέο Ἰ. Ν. Ἀγ. Ἀνδρέου Πατρῶν, στίς 18.11.2012 μέ ἐξαιρετικά μεγάλη συμμετοχή. Μετά τόν Ἀρχιερατικό Ἐσπερινό ὁμιλήσε ὁ Σεβ. Πατρῶν γιά τόν σκοπό τῆς ἐκδηλώσεως, καί μεταξὺ ἄλλων ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἥρωες, ὅπως τοὺς χαρακτήρισε, γονεῖς τῶν Ἱερέων, ἀνέπεμψε δέση ὑπὲρ μακαρίας μνήμης τῶν κεκοιμημένων ἐξ αὐτῶν καί ἐπέδωσε σέ ὅλους τοὺς γονεῖς Εὐεργετήριο Γράμμα γιά τήν ἀνατροφή κατά Θεόν τῶν παιδιῶν τους καί τήν προσφορά τους στήν Ἐκκλησία.

● Τῇ μνήμῃ τῶν πολιούχων τῆς, Ἁγίων Πεντεκαίδεκα Ἱερομαρτύρων, τῶν ἐν Τιβερίουπόλει μαρτυρησάντων, ἐόρτασε στίς 28.11.2012 ἡ πόλη τοῦ Κιλκίς. Στήν πολυαρχιερατική Θ. Λειτουργία πού τελέσθηκε στόν ὁμώνυμο Ἰ. Ναό προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ κ. Ἰγνατίου συλλειτουργήσαν οἱ Σεβ. Ἐδέσσης, Πέλλης καί Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ, Σερβίων καί Κοζάνης κ. Παῦλος καί Πολυανῆς καί Κιλκισίου κ. Ἐμμανουήλ. Ἀκολούθως λιτανεύθηκαν ἡ Ἰ. Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Βηματάρισσας καί τό Ἰ. Λείψανο τοῦ Ἀγ. Πέτρου τοῦ Πρεσβυτέρου, ἐκ τῶν Πεντεκαίδεκα, ἀνά τήν πόλη.

● Ὑστερα ἀπό ἀρκετά χρόνια σιωπῆς, μέ τήν εὐλογία καί τήν μέριμνα τοῦ Σεβ. Δημητριάδος κ. Ἰγνατίου, ἀνασυστήθηκε στίς ἀρχές Δεκεμβρίου 2012 ἡ Ἰ. Μ. Ἀγ. Σπυρίδωνος Προμυρίου Πηλίου.

● Ἡ Σχολή Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἰ. Μ. Χαλκίδος «Ἱερεὺς Παῦλος ὁ Σκοπελίτης» συμμετέσχε μέ εἰκοσιπενταμελῆ Βυζαντινό Χορό καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς στήν Ψαλτική Ἐκδήλωση, ὑπὸ τήν διεύθυνση τοῦ κ. Δ. Τσίμπου, Λαμπαδαρίου τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Νικολάου Χαλκίδος, πού πραγματοποιήθηκε στό πλαίσιο τοῦ Εἶ Διεθνoῦς Μουσικολογικοῦ Συνεδρίου καί διοργανώθηκε ἀπό τό Ἴδρυμα Βυζαντινῆς Μουσικολογίας τῆς Ἰ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέ γενικό θέμα «Ἐρωταποκρίσεις καί ἀκριβεία τῆς Ψαλτικῆς Τέχνης», ἀπό 13 ἕως 15.12.2012. Ἡ Ψαλτική Ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε στήν Μ. Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, στίς 14 Δεκεμβρίου 2012. Συμμετείχε ἐπίσης ἡ Χορωδία Κληρικῶν τῆς Ἰ. Μ. Δημητριάδος, ὑπὸ τήν διεύθυνση τοῦ Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Οἰκονόμου.

● Τήν Κυριακή 16.12.2012, στόν Ἰ. Ν. Κοίμ. Θεοτόκου Βούλας, ὁ Σεβ. Γλυφάδας κ. Παῦλος χειροτόνησε κατά τή διάρκεια τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς Πρεσβύτερον τόν Ἱεροδιάκονο τοῦ Ἰ. Ναοῦ π. Δημ. Σαμαρᾶ καί στό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας χειροθέτησε Πρωτοπρεσβύτερο τόν Προϊστάμενο τοῦ Ἰ. Ναοῦ π. Σπυριδῶνα Ἀρβανίτη.

● Τή Χειροτονία νέου ἐγγάμου Διακόνου, π. Χαραλάμπους Χιώτη, τέλεσε ὁ Σεβ. Δημητριάδος στόν Ἰ. Ν. Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ Βόλου στίς 23.12.2012.

● Τήν Τετάρτη 2.1.2013 τελέσθηκε στόν Μητρ. Ἰ. Ν. Ἀγ. Δημητρίου Χαλκίδος ἡ ἑορτή τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου Μάρκου τοῦ Κωφοῦ. Τόν Ἅγιο Μάρκο τίμησαν μέ τήν παρουσία τους πολλοί κωφοί ἀδελφοί μας, τῶν ὁποίων εἶναι προστάτης. Ἡ Θ. Λειτουργία μεταφραζόταν ταυτόχρονα μέ τήν τέλεσή της στήν ἑλληνική νοηματική γλώσσα ἀπό τόν Ἱεροκήρυκα τῆς Μητροπόλεως, Ἀρχιμ. π. Ἰ. Καραμούζη, διδάκτορα Θεολογίας μέ διατριβή σχετική μέ τήν ποιμαντική διακονία τῶν κωφολάλων.

● Ἡ πρώτη Ἱερατική Σύναξη γιά τό νέο ἔτος πραγματοποιήθηκε στίς 15.1.2013, στήν Ἰ. Μ. Λαγκαδᾶ, στήν αἴθουσα «Πατριάρχης Βαρθολομαῖος» τῆς Διεθνοῦς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν καί Φιλοσοφικῶν Σπουδῶν «Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καί Μεθόδιος», πού στεγάζεται στήν Ἰ. Μ. Ἀγ. Τριάδος Πέντε Βρύσεων. Ὁ Σεβ. κ. Ἰωάννης ἀνακοίνωσε ὅτι τό ἔτος 2013 ἡ Ἰ. Μ. Λαγκαδᾶ, Λητῆς καί Ρεντίνης ἀφιερώνει στούς Ἁγίους Ἰσαποστόλους Κύριλλο καί Μεθόδιο, καί μέ τίς ἐκδηλώσεις πού θά πραγματοποιηθοῦν θά τιμηθεῖ ἡ ἐπέτειος τῶν 1150 ἐτῶν ἀπό τῶν ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Σλάβων.

● Στό Πνευματικό Κέντρο Ἰ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Παλαιοχωρίου, πραγματοποιήθηκε ἡ τελετή κοπῆς τῆς Βασιλόπιττας τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας στίς 13.1.2013. Μία ὁμορφή ἐκδήλωση πού προετοιμάστηκε μέ μεράκι ἀπό τά παιδιά τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, τῶν κυριῶν τοῦ κύκλου μελέτης Ἁγίας Γραφῆς καί τῶν νέων μητέρων, μέ τήν ἐπιμέλεια τῶν Κατηχητῶν Ἱερέων π. Θεοχ. Καλπάκογλου, π. Γ. Σγουρίδη καί τῶν Κατηχητριῶν.

● Πενήντα χρόνια ἱερωσύνης συμπλήρωσε πρόσφατα ὁ Πρωτ. π. Νικόλαος Μαυρίκος, ἐφημέριος τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης. Χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1962 καί Πρεσβύτερος τό 1965 στή Νάξο ἀπό τόν μακαριστό Μητροπολίτη Παροναξίας Ἐπιφάνιο. Ὑπηρετήσε στόν Μητρ. Ἰ. Ναό Ζωοδόχου Πηγῆς Νάξου καί ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἰ. Μητροπόλεως. Τό 1972 μετατέθηκε στήν Ἰ. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί τό 1975 στήν Ἰ. Μ. Ν. Σμύρνης. Σέ εἰδική τελετή, παρουσία τῶν Ἀρχῶν τῆς περιοχῆς, ὁ Σεβ. Ν. Σμύρνης κ. Συμεών τοῦ ἐπέδωσε εἰδική τιμητική πλακέτα.

● Στή Γενική Ἱερατική Σύναξη τῶν κληρικῶν τῆς Ἰ. Μ. Καρπενησίου, πού πραγματοποιήθηκε στίς ἀρχές τοῦ νέου ἔτους στήν αἴθουσα τοῦ «Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ» στό Καρπενήσι, μετά τόν Σεβ. κ. Νικόλαο, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε σέ πολύ σημαντικά θέματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦν τήν σύγχρονη ἑλληνική κοινωνία, οἱ Ἱερεῖς ἐνημερώθηκαν ἀπό τόν π. Εὐάγγελο Φεγγούλη, Ἀρχ. Ἐπίτροπο Ἀγραιῶν καί μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε., γιά διοικητικά θέματα.

Ἐκδημίες

● Ἐξεδήμησε στίς 14.12.2012 καί κηδεύτηκε τήν ἐπομένη ἀπό τόν Ἰ. Ναό Ἀγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης Πλατανιάς τῆς Ἰ. Μ. Γουμενίσσης, ὁ Πρωτ. Κωνσταντίνος Καρακασίδης, ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθεῖ στόν Πόντο τό 1921. Χειροτονήθηκε τό 1970 Διάκονος καί Πρεσβύτερος, ἔλαβε τήν ἐντολή τοῦ ἐξομολόγου-πνευματικοῦ καί χειροθετή-

θηκε Πρωτοπρεσβύτερος. Διακόνησε σέ τρεῖς ἐνορίες, ὅπου διορίστηκε διαδοχικά, ἀλλά καί εὐρύτερα τό ἐκκλησιαστικό πλήρωμα τῆς περιοχῆς. Ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόλογος, ἕνας ἐρημίτης παπάς μέσα στόν κόσμο, ἄν καί πολύτεκνος! Μετά τή συνταξιοδότησή του συνέχισε νά λειτουργεῖ, ἕως ὅτου βασιανιστική ἀσθένεια τόν κατέβαλε καί τόν ταλαιπώρησε σχεδόν ἐπί πέντε χρόνια κατάκοιτο! Στήν ὀδυνηρή αὐτή περίοδο προσπαθοῦσε νά τελεῖ Ἀκολουθίες, ὅσο ἀκόμη τοῦ ἐπέτρεπαν οἱ δυνάμεις του.

● Ἐξεδήμησε στίς 13.12.12 ὁ ὄμ. καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Νικ. Παπαδόπουλος. Γεννήθηκε τό 1933 στόν Ἅγ. Βασίλειο Κορινθίας, σπούδασε στά Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν καί Μονάχου, ὅπου εἰδικεύθηκε σέ σπουδές στήν Π. Διαθήκη καί τήν ἐβραϊκή γλῶσσα. Ἐργάσθηκε ἀρχικά ἀπό τό 1963 στήν Μ. Ἐκπαίδευση καί τό 1983 ἐξελέγη τακτικός καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἔμεινε στή μνήμη τῶν μαθητῶν του ὡς προσηνής, ἐξυπηρετικός, δίκαιος εὐγενής καί ἀγαπητός δάσκαλος.

● Στίς 23.12.2012 ἐκοιμήθη μετά ἀπό μακρά ἀσθένεια, σέ ἡλικία 76 ἐτῶν, ὁ Πρωτ. π. Γεώρ. Ἀναστόπουλος, ὁ ὁποῖος ὑπηρέτησε ἐπί τριάντα ἔτη στόν Ἱ. Ν. Ἀγίας Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης. Ὁ μακαριστός κληρικός, ἕγγαμος καί πατέρας τριῶν τέκνων, ὑπῆρξε ἐκ τῶν πλέον δραστήριων καί ἀγαπητῶν κληρικῶν τῆς Ἱ. Μ. Ν. Σμύρνης. Γεννήθηκε τό 1936 στή Γορτυνία, χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1961 στήν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, ὑπηρέτησε ἀρχικά στόν Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Κυψέλης καί ἐν συνέχεια, τό 1965, ἀφοῦ χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος, ὡς ἐφημέριος στόν Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἀθανασίου Θησείου καί Ἀγ. Κωνσταντίνου Ἡλιουπόλεως. Ἀπό τό 1974 ἀνῆκε στή νεοσυσταθεῖσα τότε Ἱ. Μ. Ν. Σμύρνης. Ἔλαβε τό ὄφφίκιο τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου τό 1987 καί χειροθετήθηκε Πνευματικός τό 1988. Γιά λόγους υγείας ἀποχώρησε ἀπό τά ἐφημεριακά του καθήκοντα τό 2005. Ἔχοντας κερδίσει τίς καρδιές καί τήν ἐκτίμηση τῶν χριστιανῶν τῆς ἐνορίας του καί ὅλης τῆς Μητροπόλεως, ἡ εἶδηση τοῦ θανάτου του σκόρπισε θλίψη.

● Ἐξεδήμησε πρός Κύριον στίς 4.1.2013 ὁ π. Στεφ. Λαμπρόπουλος, ἐπί 48 ἔτη Ἐφημέριος τῆς ἐνορίας Πλατανορέματος τῆς Ἱ. Μ. Σερβίων καί Κοζάνης. Ὁ ἐκλιπών γεννήθηκε τό 1923. Χειροτονήθηκε Διάκονος τό 1964 καί τό 1966 Πρεσβύτερος ἀπό τόν ἀείμνηστο Μητροπολίτη Σερβίων καί Κοζάνης κυρό Διονύσιο. Τοποθετήθηκε στήν Ἐνορία Γεν. Θεοτόκου Πλατανορέματος.

● Ἐκοιμήθη τήν παραμονή τῶν Θεοφανείων σέ ἡλικία 61 ἐτῶν ὁ ἐφημέριος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας στήν Ἀθήνα π. Γεώργιος Σκουτέλης, ὁ ὁποῖος ἄφησε φήμη ἀκαταπόνητου κληρικοῦ, ἐξαιρετικοῦ ἐξομολόγου καί σπουδαίου μουσικοῦ.

● Ἐξεδήμησε πρός Κύριον στίς 8.1.2013 ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μ. Παναγίας Παναχράντου τῆς Ἱ. Μ. Ν. Ἰωνίας καί Ν. Φιλαδελφείας καί Προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ν. Ἀγίου Εὐσταθίου Περισοῦ, Ἀρχιμ. Θεόφιλος Μπουγιουλέκας, πρῶην Βατοπαιδινός μοναχός. Ἡ ταφή πραγματοποιήθηκε στό Μετόχι τῆς Ἱ. Μ. Παναχράντου στό Μοῦλλι Σαλαμίνο.

Επιμέλεια: Πρωτ. Γεωργίου Βαμβακίδη,
Γενικού Αρχιερατικού Επιτρόπου Ί. Μ. Ζιχνών καί Νευροκοπίου,
Έκπροσώπου Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΕΠΕΙΔΗ κατά τήν τελευταία συνεδρία του Ίεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος ἐνημερωθήκαμε ἀπό τούς ἀρμοδίους ὑπαλλήλους του Ἀσφαλιστικοῦ μας φορέα, δηλαδή του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., ὅτι ὑπάρχουν σέ ἀρκετές περιπτώσεις καθυστερήσεις στήν καταβολή τῶν ἐφ' ἅπαξ πρὸς τούς δικαιούχους Ἐφημερίου λόγῳ ἐλλειπῶν στοιχείων κατά τήν ἀποστολή τῶν δικαιολογητικῶν ἀπό τούς κατά τόπους ὑπευθύνους τῶν Γραφείων τῶν Ί. Μητροπόλεων πρὸς Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε., μέ ἀποτέλεσμα νά ξεκινᾷ μία χρονοβόρα ἀλληλογραφία μεταξύ του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. καί τῶν Ί. Μητροπόλεων καί νά παρατηροῦνται τά προβλήματα, μέ συνέπεια τήν καθυστέρηση στήν καταβολή τῶν χρημάτων ἀπό τό Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. πρὸς τούς ἀγαπητούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας συνεφημερίους, παραθέτουμε καί πάλι νέα στοιχεία-δικαιολογητικά πού ἀπαιτοῦνται γιά τήν χορήγηση τῶν ἐφ' ἅπαξ καί παρακαλοῦμε τούς ἐν Χριστῷ συμπερσβυτέρους μας γιά τήν δική τους καί ἔγκαιρη ἐξυπηρέτηση νά μελετοῦν καί νά ἐνημερώνονται συστηματικά ἀπό τούς ὑπευθύνους τῶν Γραφείων τῶν Ί. Μητροπόλεων γιά τήν ὀλοκληρωμένη ἀποστολή τῶν δικαιολογητικῶν τους.

Γιά τούς δικαιούμενους ἐφ' ἅπαξ, λόγω συνταξιοδότησεως:

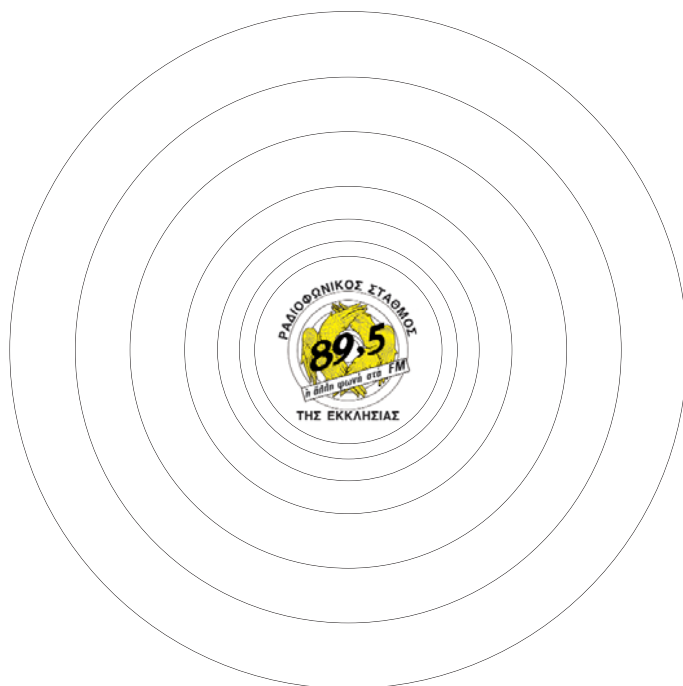
α) Αἴτηση (ὑποχρεωτική ἀναγραφή τῶν ἐξῆς στοιχείων: Ἐπώνυμο, Ὄνομα, Πατρώνυμο, Μητρώνυμο, Ἡμερομηνία γέννησης, Α.Δ.Τ., Ταχ. Διεύθυνση, Α.Μ.Κ.Α. καί Α.Φ.Μ.). β) Δ.Α.Υ.Κ. γ) Βεβαίωση ἀποδοχῶν (βασικός μισθός, ἐπίδομα χρόνου ὑπηρεσίας) πού ἔλαβε ὁ ἀσφαλισμένος κατά τά πέντε (5) τελευταία ἔτη, ἀπό τήν ἀποχώρηση ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ἐπί τῶν ὁποίων παρακρατήθηκαν ἀσφαλιστικές εἰσφορές ὑπέρ του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. δ) Φωτοτυπία Δελτίου Ἀστυνομικῆς Ταυτότητος. ε) Φορολογική ἐνημερότητα. στ) Ὑπεύθυνη Δήλωση του Ν. 1599/86 (ἐντυπη δήλωση) γιά ὀφειλή ἢ ὄχι στό Ταμεῖο Παρακαταθηκῶν καί Δανείων.

Γιά τούς δικαιούμενους ἐφ' ἅπαξ βάσει του Ν. 3232/2004:

α) Αἴτηση (ὑποχρεωτική ἀναγραφή τῶν ἐξῆς στοιχείων: Ἐπώνυμο, Ὄνομα, Πατρώνυμο, Μητρώνυμο, Ἡμερομηνία γέννησης, Α.Δ.Τ., Ταχ. Διεύθυνση, Α.Μ.Κ.Α. καί Α.Φ.Μ.). β) Πλήρες Πιστοποιητικό Ὑπηρεσιακῶν Μεταβολῶν. γ) Βεβαίωση ἀποδοχῶν (βασικός μισθός, ἐπίδομα χρόνου ὑπηρεσίας) πού ἔλαβε ὁ ἀσφαλισμένος κατά τά τελευταία πέντε (5) ἔτη, ἀπό τήν αἴτηση γιά ἐφ' ἅπαξ, ἐπί τῶν ὁποίων παρακρατήθηκαν ἀσφαλιστικές εἰσφορές ὑπέρ του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. δ) Βεβαίωση ἀποδοχῶν-κρατήσεων του τελευταίου μήνα ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας. ε) Βεβαίωση ἀπό τήν ὁποία νά προκύπτει ἡ μισθολογική κατηγορία του ἀσφαλισμένου καθώς καί ἡ ἀκριβῆς ἡμερομηνία πού του χορηγήθηκαν μισθολογικά κλιμάκια κατά τά τελευταία πέντε (5) ἔτη τῆς ὑπηρεσίας του. στ) Βεβαίωση ἔναρξης κρατήσεων ὑπέρ του Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. ζ) Φωτοτυπία Δελτίου Ἀστυνομικῆς Ταυτότητος. η) Φορολογική ἐνημερότητα. θ) Ὑπεύθυνη Δήλωση του Ν. 1599/86 (ἐντυπη δήλωση) γιά ὀφειλή ἢ ὄχι στό Ταμεῖο Παρακαταθηκῶν & Δανείων.

Είδοποίηση για τούς παραλήπτες τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω τοῦ τριπλασιασμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τὰ Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τὰ Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανέμονται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίου.

ΠΛΗΡΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Τροφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203